

ten mandere

heemkundige periodiek voor Izegem en omgeving

Bestuur				
Voorzitter	Rafaël Verholle	Heyestraat 21	Tel. (051) 30 12 42	
Ondervoorzitter	Roger Bekaert	Sint-Crispijnstraat 37	Tel. (051) 30 34 99	
Secretaris	Robert Leroy	Boomforeeststraat 51	Tel. (051) 30 10 56	
Penningmeester	Alberic Deprez	Ommegangstraat 71/1	Tel. (051) 30 28 48	
Archivaris	André Demeurisse	Baronielaan 45	Tel. (051) 30 22 04	
Redactie	Antoon Vandromme	Blauwhuisstraat 54	Tel. (051) 30 31 35	
Bestuursleden	Luc Billiow	Ter Beemden 16	Tel. (051) 30 12 23	
	André Mistiaen	Hondekensmolenstr. 18	Tel. (051) 30 36 69	
	Johan Noyez	Kerkstraat 9	Tel. (051) 30 11 42	
	Freddy Seynaeve	Elegastlaan 14	Tel. (051) 30 58 31	
	Hendrik Willaert	Krommekeerstraat 3 8080 Ruiselede	Tel. (051) 68 82 45	

Hoe word ik lid?

Gewoon lid: ~~200 fr.~~ 300 fr.
 Steunend lid: ~~300 fr.~~ 400 fr.
 Ereid: ~~400 fr.~~ 500 fr.

Ofwel door storting of
 overschrijving op
 rek. 712-0700260-03 van
 Heemkundige Kring
 „Ten Mandere”
 8700 Izegem

Ofwel betaalt u aan
 een van de leden van
 het Bestuur.

Noot: In geval van storting of overschrijving vergeet u niet de gewenste jaargang(en) te vermelden.

Archief			
	Is ondergebracht in het stadhuis, Korenmarkt 9.	Is toegankelijk voor iedereen.	Toegang wordt verleend na aanvraag op het secretariaat, stadhuis, op 1e ver- dieping, bureau nr. 6, bij de heer André Demeurisse.

Bibliotheek			
	Is ondergebracht in het stadhuis, Korenmarkt 9.	Is gratis toegankelijk voor alle leden van Ten Mandere .	De boeken kunnen gratis in bruikleen ontvangen worden. De aanvraag dient gericht tot de heer André Demeurisse, stadhuis, 1e verdieping, bureau nr. 6.

ten
mandere

Alle oude geschriften,
 boeken, foto's, kaarten e.a. betreffende Izegem, Emelgem en Kachtem
 worden steeds met dank aanvaard bij alle leden van het Bestuur
 of op het stadhuis, 1e verdieping, bureau nr. 6.

TEN MANDERE

HEEMKUNDIG TIJDSCHRIFT VOOR IZEGEM EN OMGEVING

DRIEMAANDELIJKS
PERIODIEK

In dit nummer:

- 95 Antoon Vandromme
Duitse bezetting en voedselbedeling in W.O.I.
- 122 Jozef Tanghe
Het frontblaadje "ONZE ISEGHEMNAAR" tijdens W.O.I.
- 139 Kucht Priem
WILLEM, pastoor van Izegem, geluige van een middeleeuws geschil (1263).
- 151 Marcel Nuyttens
De eretekens van de Izegemse vrijwillige brandweer.
- 161 Antoon Vandromme
"DRUKKERIJ VANDORNE" 60 JAAR.
- 166 Antoon Vandromme
Bijzondere rouwgedachtenissen te Izegem.
- 178 Antoon Vandromme
Uit de oude doos:
• Izegemse borstelfabrikanten in 1927.
• Kazernevroomheid uit 'De tijd van toen'?

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: RAF. VERHOLLE, HEYESTRAAT 21 - 8700 IZEGEM

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopij, microfilm of op welke andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Heemkring "TEN MANDERE" van Izegem.

Duitse bezetting en voedselbedeling in W.O.I.

ANTOON VANDROMME Blauwhuisstraat 52 Izegem

De snelle opgang van de Duitse troepen in W.O.I. en de vlucht van het Belgisch leger achter de Ijzer sloeg toen heel wat landgenoten met ontzetting. Op 18 oktober 1914 hadden de Duitsers reeds vaste voet in onze stad en hadden ze een begin gemaakt van een bezetting die, hoe ongewenst ook, toch vier volle jaren zou duren. Tijdens deze bezetting zouden heel wat burelen en werkhuizen door de Duitsers in beslag genomen worden en voor een of ander militaire doel worden bestemd.

HUISVESTING VAN HET DUITSE LEGER TE IZEGEM.

1. IN DE NIJVERHEIDSSCHOOL (nr. 1)

Midden oktober 1914 werden alle lokalen van de Stedelijke Nijverheidsschool in de Baron de Pelichystraat bezet, zodanig dat de school als onderwijsinstelling dat schooljaar niet kon starten.

In de klas van Siertekenen die langs de straatkant gelegen was, werd het bureel van Kolonel van Haniel en kapitein adjudant Backhause als KOMMANDANTUR ingericht. Verder was er in dit gebouw een BEDIENDENBUREEL een MILITAIR GERECHTSHOF, een WACHTZAAL, een GEVANGENIS en een VOORRAADMAGAZIJN in ondergebracht.

Dit was echter een zeer tijdelijke bezetting die reeds op 15 mei 1915 zou eindigen. De lessen van de Nijverheidsschool werden tijdens deze periode in de lokalen van het St. -Jozefscollege gegeven, die in de latere avonden toch door dagstudenten niet moesten gebruikt worden. (1)

2. IN HET COLLEGE

De lokalen van het college werden in de loop van de oorlogsjaren verschillende malen door Duitse troepen bezet maar er dient bijgevoegd, dat de bezetting nooit lang duurde.

Op 16 augustus 1915 dreigde er groter gevaar. Er was reeds een ganse inrichting voor een Kriegslazaret uitgestippeld en de 731 leerlingen van het college zouden dan op straat staan. Door het kordate woord van directeur Vanoverschelde werd de beslissing een maand later ingetrokken. Verschillende malen werd de Broedersschole (2) (= Nu: St.-Jozefscollege) in een minimum van tijd omgetoverd in een KAZERNE (nr. 2). Daarbij werden zelfs klaslokalen nu als paardestal ingericht.

3. IN DE H. HARTSCHOOL.

In 1914 was "DE WET OP DE LEERPLICHT" gestemd en Z.E.H. Frederic De Backer, pastoor van de pas opgerichte parochie van het H. Hart, stond daarmee voor een zware opdracht. Hij werd inderdaad met heel wat moeilijkheden geconfronteerd.

De nieuwe H. Hartschool (nr. 3) werd pas op 28 september 1914 geopend. Enige dagen voordien hadden de lokalen moeten dienen als slaapgelegenheid "voor vluchtelingen van Haelen en andere parochiën uit het Leuvensche en Mechelsche." (3)

In die openingsperiode van de school was er alleen een westelijke schoolvleugel opgetrokken. Op de speelplaats waren bakkersovens in de grond in de lengte van het gebouw. Na enkele dagen werd de bakkerij in enkele schoollokalen ondergebracht. (4)

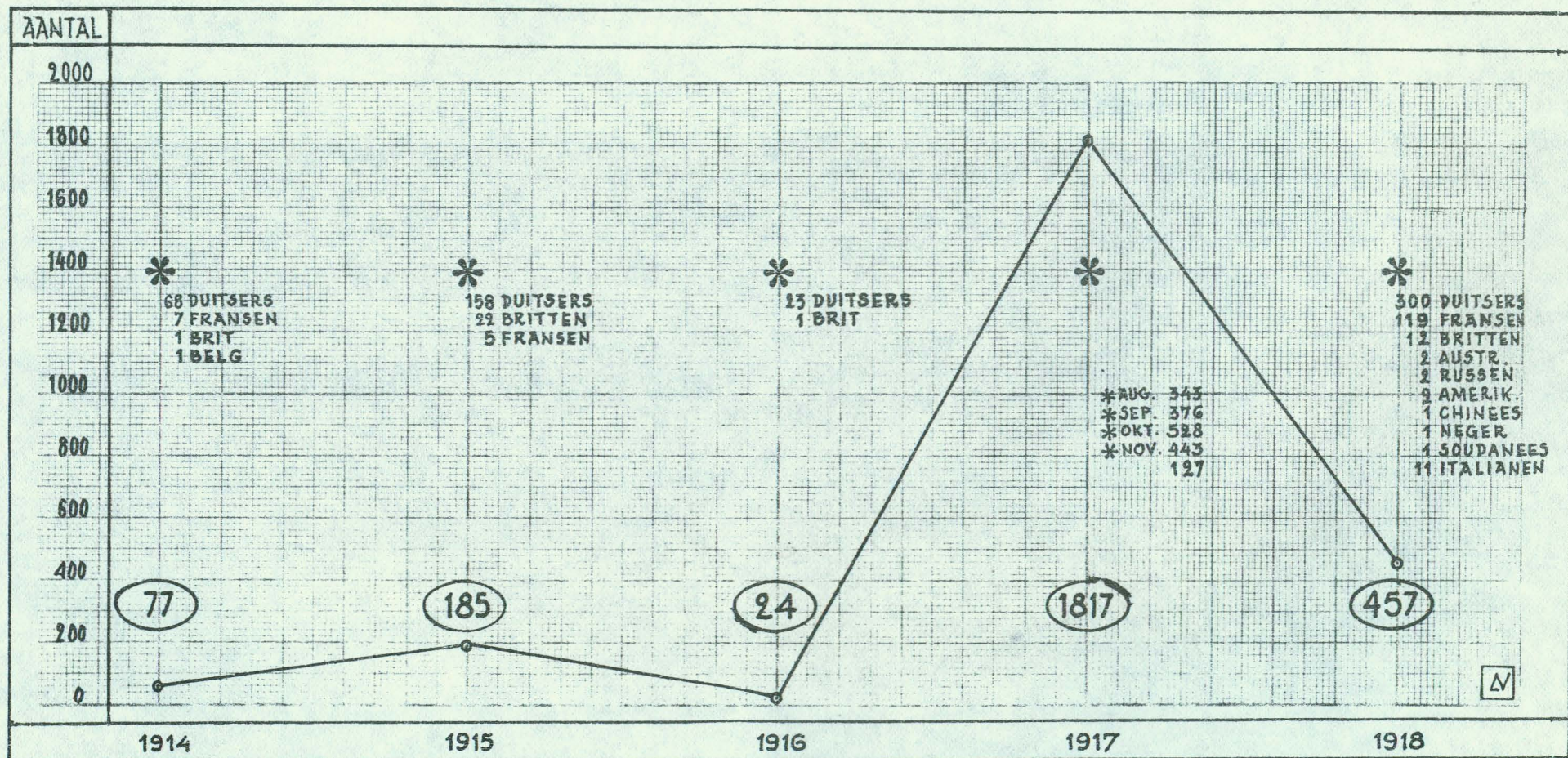
In de twee meest noordelijk gelegen klassen werd er een vleesreserve en een beenhouwerij ingericht en al de andere klassen werden ingericht als stapelplaatsen van haver en stro. (5)

Later wordt er naast de BAKKERIJ, van sommige klassen ook nog gebruik gemaakt als stapelplaatsen van veel verschillende waren o.a. : petroleum, vis, haring, e.a. (6)

4. IN DE KONGREGATIE. (nr. 4)

Naast de bakkerij van de H. Hartschool was er nog een tweede in de gebouwen van de Kongregatie ondergebracht. Ze was gelegen daar waar vroeger de overdekte bolletra gelegen was en waar we op heden "ZAAL NELE" aantreffen.

Aantal Duitsers en Verbondenen die op het militair kerkhof te Izegem begraven werden gedurende W.O.I.

5. IN DE GILDE.

De bezetter had bij ons ook verschillende HOSPITALEN. We zaten hier immers op een 12 à 15 km van de vuurlinies. 's Nachts werden er veelal hele ladingen gekwetsten overgebracht om hier achter het front in die "Kriegslazaretten" door Duitse Schwestern verzorgd te worden. Er was een groot "Lazaret" in de feestzaal van de Gilde. (nr. 5) In de volle lengte van de zaal stonden vier rijen bedden opgesteld. Langs de muren stond er een rij bedden zo links als rechts van de zaal en in het middendeel ervan stond een dubbele rij opgesteld op die manier dat de gekwetsten met de hoofden naar elkaar gekeerd waren. Dat was een zeer groot lazaret en van hieruit werden heel wat jonge Duitsers naar het kerkhof gedragen. Vooral in 1917 was het een zwaar jaar voor de bezetters. Bv. in oktober 1917 kwam het gemiddelde van teraardebestellingen bij de Duitsers hier te Izegem alleen op 17 doden per dag.

6. IN HET KAPUCIJNERKLOOSTER. (nr. 6)

Ook het klooster van de paters Kapucijnen was in een groot lazaret omvormd waar herstellenden ondergebracht werden. In 1917, bij de zware slagen die de Duitsers te verduren kregen, kwamen er hier heel wat gekwetsten aan. Velen stierven en werden dan op het Duits kerkhof (7) ten westen van het Izegems kerkhof begraven.

7. IN HET KASTEEL "HET BLAUWHUIS" (nr. 7)

In de tuin van het kasteel "Het Blauwhuis" werden barakken opgetrokken die als munitiedepot moesten dienen. In de volksmond kreeg het kasteelpark de naam van " 't Munitiepark". Met een tram die uit het kasteelpark vertrok en over het akkerland reed (waar nu de Slagmeersenstraat ligt), naar de plaats van het huidig Blauw Kapelleke, om dan over de Meensesteenweg, daar lag een vast tramspoor (8), verder het zuiden in te trekken, naar St.-Eloois-Winkel en zo verder naar het front toe. Aan de "Zandberg", op de gronden van boer Deleersnijder, werd in 1917 ook een primitief militair Vliegvelde gereed gemaakt. Zo konden de "krakende kassen" uit de aanvangsperiode van de militaire luchtvaart dan stijgen en dalen op "FLUGPLATZ ABEELE", want zo werd deze landingsplaats op de Duitse militaire kaarten aangeduid.

8. IN DE H. HARTKERK

De nieuwe H. Hartkerk (nr. 8) die pas sedert 1907 geopend was voor het publiek, was het gebouw dat onder W.O.I door de Duitsers het meest voor verschillende doelen heeft gediend en steeds maar van bestemming moest veranderen.

Achtereenvolgens was zij eetzaal voor de officieren, daarna werd ze gepromoveerd tot militaire dansgelegenheid. Om ze toch wat vroemer te kleuren en meer in de stijl van haar oorspronkelijke bestemming van behuis te blijven, veranderde ze daarna in Protestantse Tempel. Na de zware aanvallen van 1917 werd ze uiteindelijk in een derde 'lazaret' omgevormd.

9. VARIA.

Op de Melkmarkt, recht over de Wijngaardstraat, stond een oud bekende herberg "Het Canon". Ook deze herberg werd door de Duitsers aangeslagen en in een SPINNERIJ herschapen. (nr. 9).

De kastelen van Vanden Bogaerde en Vannieuwenhuysse in de Kokelarestraat werden onder de bezetter in W.O.I. als GEVANGENISSEN ingericht. (Niet zichtbaar op de stadkaart) Daar waren immers vele kamers en de gebouwen stonden heel wat afgelegen. Vlucht was niet zo goed mogelijk. Niet alleen de gestrafte Duitsers werden hier geïnterneerd. Ook burgers belandden hier in de vele cellen waar de hygiëne heel wat te wensen liet. Het wemelde er van de luizen. Het duurde dan ook niet zo lang alvorens de gevangenis een heel passende bijnaam kreeg en voortaan in het "Luizekasteel" veranderd werd. Dat de wriemelende minbewoners van het kasteel wel iets met die wederdoop te maken hadden, zal wel voor iedereen overduidelijk zijn.

Izegem lag ook heel dicht bij het Ijzerfront. Vandaar dat hier ter stede, de werkhuizen van "*La filature du canal*" al heel vlug tot reparatiewerkplaatsen van geschutstukken, werden omgebouwd. In al de magazijnen van deze plaatselijke weverij in de Prins Albertlaan, werden de herstelbare breuken, aan kanonnen en ander veldgeschut, weer goed gemaakt. De te-vermaken en de vermaakte stukken werden daar geregeld aan- en afgevoerd. Bij de plaatselijke bevolking sprak men van niet anders dan van de "*Kanonfabriek*" (nr. 10) hoewel dit alleen een reparatiewerkplaats was en bleef.

Duitse bakkerij in "Tissage Desmedt & C°", Prins Albertlaan.
 Nu (1981) als weverij verdwenen maar benut door de Firma Vandemoortele.

Duitse soldaten in de bakkerij tewerk gesteld :

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 20.

Burgers - Izegemners.

11. ?	19. ?	24. ?
16. ?	21. ?	25. Bakker Anseeuw
17. <i>Muyllé Leon</i>	22. <i>Kerckhof Julien</i>	26. ?
18. ?	23. <i>Lafaut Aimé</i>	27. ? 28. ? 29. ?

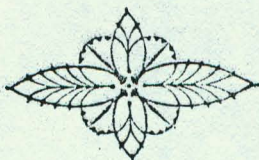
In diezelfde Prins Albertlaan stond er ook een weverij "*Tissage Desmedt & Co*" waar nu (1981) de firma Vandemoortele een ruim deel van de overgebleven gebouwen benut.

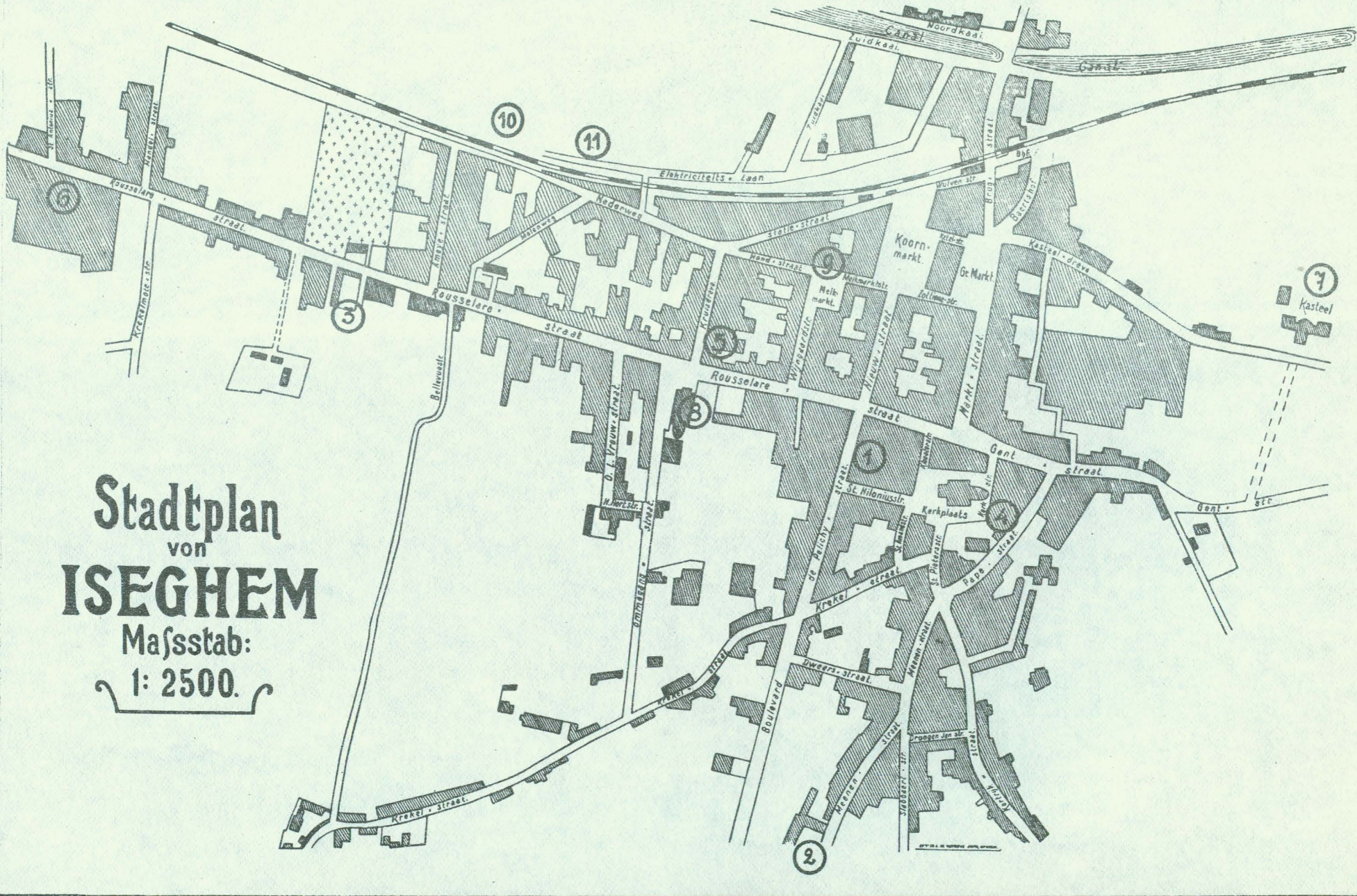
In deze weverij was er ook nog lange tijd een derde bakkerij (nr.11) ondergebracht.

Bijgaande foto toont het tewerkgesteld personeel, waarvan we graag de lijst van de ontbrekende Izegemnaren aangevuld zagen.

Het "Stadtplan" dat hierbij afgedrukt is, werd getekend door een Duits soldaat, en was oorspronkelijk 37 cm lang (bladspiegel).

Het werd gedrukt op de persen van de Steendrukkerij De Busschere-Bonte in de Roeselaarsestraat,(9) en ze werd bezorgd aan alle Duitsers die hier te Izegem ingekwartierd geraakten opdat ze aan de hand van deze kaart, zich gemakkelijker zouden kunnen bewegen in de straten van Izegem. Er wordt algemeen aangenomen dat tijdens W.O.I. zo wat 3000 Duitse jongens bij Izegemse burgers ingekwartierd waren.

Stadtplan
 von
ISEGHEM
 Maßstab:
 1: 2500.

De nummers werden achteraf aangebracht.

uit "Izegem, vroeger en nu" (1974) - p. 253

Verkleind model van het "Stadsplan van Isegem" dat iedere Duitse soldaat kreeg bij zijn aankomst in onze gemeente en die op de persen van de firma De Buschere-Bonte gedrukt werd.

Zicht op de koer van Camiel Vanhaverbeke in de Roeselaarsestraat, waar gedurende w.o.i. de "Amerikaanse Winkel" werd ondergebracht. Deze was gelegen achter het gebouw links op de foto en kon bereikt worden langs een poort in de O.L. Vrouwestraat - zie ook bijgaande plan. Alle bijgaande loodsen waren bergruimten voor planken en hout van de firma Vanhaverbeke. Op deze binnenkoer werden diverse bedelingen gehouden o.a. die van bloem, aardappelen, kolen e.a.

Situatieplan van het "VOEDINGSKOMMITEIT" tijdens W.O.1.

ROESELAARSE STRAAT

POORT

LEGENDE:

 GEBOUWEN

 LOODSEN

 BIJZONDERE
INSTELLINGEN.

AMERIKANSE
WINKEL

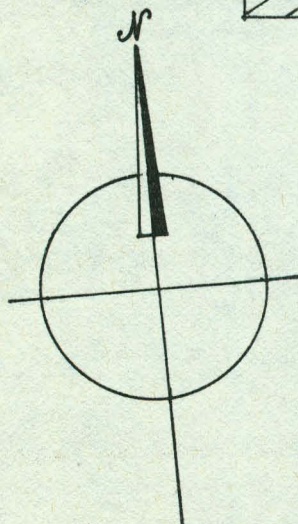
ONZE-LIEVE-VROUWE STRAAT

TOEGANG

POORT

LOKAAL VOOR DE
SOEPBEREIDING

POORT

Het voltallig 'VOEDINGSKOMMITEIT' uit W.O.1.
voor de volledige naamlijst zie op de volgende bladzijde.

Naamlijst van de leden van het Voedingskommiteit gedurende W.O.1.

1ste Rij:

1. Marguerite Holvoet
2. Helena D' Hondt
3. Marguerite Loor
4. Marie Vanhaverbeke
5. Elvina Lefebvre
6. Camiel Vanhaverbeke
7. Suzanne Rosseel
8. Maria VanOutrijve
9. Pieter Bayaert

2de Rij:

1. Godelieve Vandeputte
2. Bertha Hauwe
3. Irene Vandeputte
4. Adrienne Holvoet
5. Julia Vandewalle
6. Jeanne Holvoet
7. Honorine Bayaert
8. Elisabeth Rosseel
9. Elvina Defauw
10. Jeanne Vandewalle
11. Gertrude Werbrouck

3de Rij:

1. Marie D' Hondt
2. Antoinette Neirynek
3. Maria Vandeputte
4. Rachel Neirynek
5. Lia Vandewalle
6. Anna Rosseel
7. Geneviève Carpentier
8. Gabrielle Vandewalle
9. Gertrude Rosseel
10. Antoinette Holvoet

4de Rij:

1. Firmin Neirynek
2. Alidor D' Hondt
3. Janssens
4. Julienne Dejonghe
5. Alida D' Hondt
6. Marguerite Hauwe
7. Jan David
8. Gerard Bayaert
9. Rafaël Rosseel

VADERLANDSLIEVENDE INSTELLINGEN.

1. "HET KOMMITEIT"

Voor de burgers waren er ook een paar plaatsen waar velen terecht konden en waar ze vooral eetwaar konden aanschaffen.

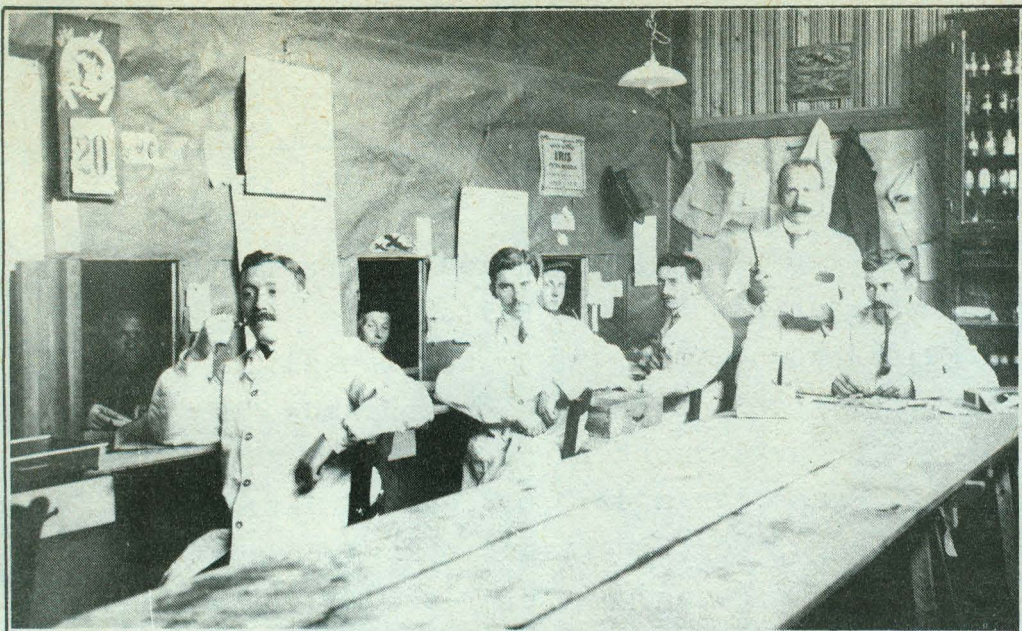
In de eerste plaats vermelden we "HET KOMMITEIT", een instelling voor de plaatselijke bevolking, te vergelijken met de zogenaamde "Bevoorrading" uit W.O.II. Dat was ondergebracht in de loodsen van de heer Camiel Vanhaverbeke (toegang langs de O.L.Vrouwestraat). Daar konden ze de passende rantsoenen voor bloem, aardappelen, brandstof e.a. ophalen. Er dient nauwelijks gezegd dat bij deze bedelingen er steeds een talrijk publiek van jeugdige kijkers aanwezig was. Ook waren er tal van bedienden die de zaak moesten bijhouden en verdelers die moesten zorgen dat de rechthebbenden hun toegewezen deel in handen kregen. Daar bevond zich ook een slachterij en vandaar uit werd dan de vleesbedeling ook geregeld.

2. "DE AMERIKAANSE WINKEL"

Vanaf 1916 werd er ook een winkel van eetwaren geopend bij de heer C. Vanhaverbeke. Daar heel wat van deze eetwaren uit Amerika verstuurd waren, kreeg deze winkel vrij spoedig in de volksmond de naam van "AMERIKAANSE WINKEL". (10)

Op 11 november 1918 was het Wapenstilstand. De oorlog was ten einde maar de miserie was nog niet gedaan. Het was niet zo, dat van vandaag op morgen weer alles te koop was zoals men dat wilde. Nee. Het duurde nog een ganse tijd alvorens het nieuwe leefpatroon bij de bevolking was aangepast. De "Amerikaanse winkel" draaide nog een tijdje door. Pas in de maand juli 1919 werd een afscheidsfeest gevierd op de plaats waar de bonte bende gedurende vier jaren wel en wee van oorlog en winkel samen hadden gedeeld.

Dat komt tot uiting in een gedicht "AANDENKEN AAN DEN AMERIKAANSE WINKEL" dat op 6 juli 1919 op het afscheidsfeest naar voor werd gebracht. Het negen strofen lange gedicht is ondertekend E.D. en is beslist van de hand van Emiel Dierick. (11) Dit was een persoon die heel vertrouwd was met de handel en wandel van deze oorlogsinstelling

DE LOKETTEN

Donderdag, 20 juli 1916

v.l.n.r.

1. Rafael Rosseel
2. Firmin Neiryck
3. Gerard Bayaert
4. Camiel Vanhaverbeke
5. Achiel Tanghe

DE SLACHTERIJ

1. Jerome Beernaert (-Denys)
2. August Berlamont
- 3.. 4., 5., 6 ?
7. Camiel Vanhaverbeke
8. ?
9. Rafael Rosseel
10. Gerard Bayaert
11. Pieter Bayaert
12. ?
13. Firmin Neiryck
14. ?
15. Antoon Berlamont

BLOEMBEDELING

Zicht op de
O.L.Vrouwestraat

DE AMERIKAANSE WINKEL

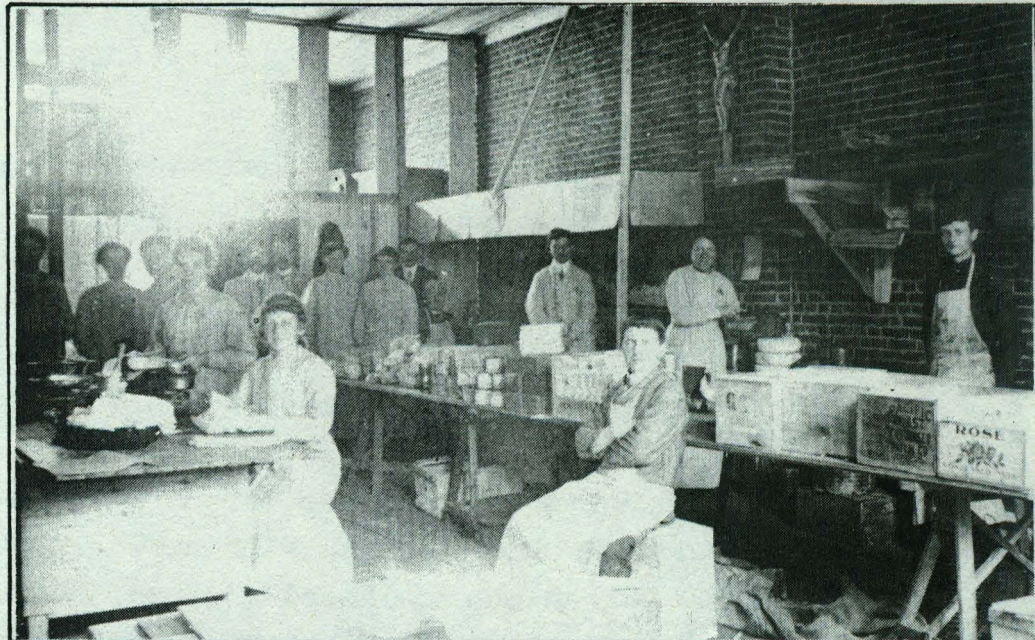
De ingang van de winkel met zicht op de O.L.Vrouwstraat
C. Vanhaverbeke met het personeel van de winkel en enkele bezoekers.

BINNENZICHT VAN DE AMERIKAANSE WINKEL

(Kant O.L.Vrouwstraat)

Links :

Zittend : Marie Neiryck
Staande : Gabrielle Vandewalle

BINNENZICHT WINKEL

(Kant van de binnenkoer)

v.l.n.r.

1. Gerard Bral
2. Jules Witdouck
3. Firmin Neiryck
4. Gerard Bayaert

en die zijn vrienden vond in de daar tewerkgestelde bedienden, die hem in de loop van de oorlogsjaren wel heel wat leuks over hun dagelijkse bezigheden zullen verklapt hebben. Naast de stevige vriendschapsbanden bezat de heer Emiel Dierick ook nog een vaardige pen en dat heeft hij in zijn tijd op menig vlak heel duidelijk laten blijken.

Hoewel E. Dierick geen personeelslid was van de Amerikaanse winkel, toch kende hij door zijn vriendschapsrelaties de streken door en door die 'inter muros' gebeurd waren. Hij wist de moeilijkheden waarmee ze gedurende trieste oorlogstijd geconfronteerd geweest waren en nog zoveel andere kleine oorlogsannecdotes meer. Dat alles heeft hij op zijn manier verwerkt in een gelegenheidsgedicht eigen aan de tijd, meer verhalend dan poëtisch.

Als slot van zijn gedicht brengt hij hulde aan de heer Camiel Vanhaverbeke de promotor en de bezieler van het ganse " VOEDINGSKOMMITEIT " dat vooral met volgende regels:

...Op de gezondheid van de man
Die te midden al die waren
STEEDS GETOOND HEEFT WAT HIJ KAN.

3. DE VOLKSSOEP

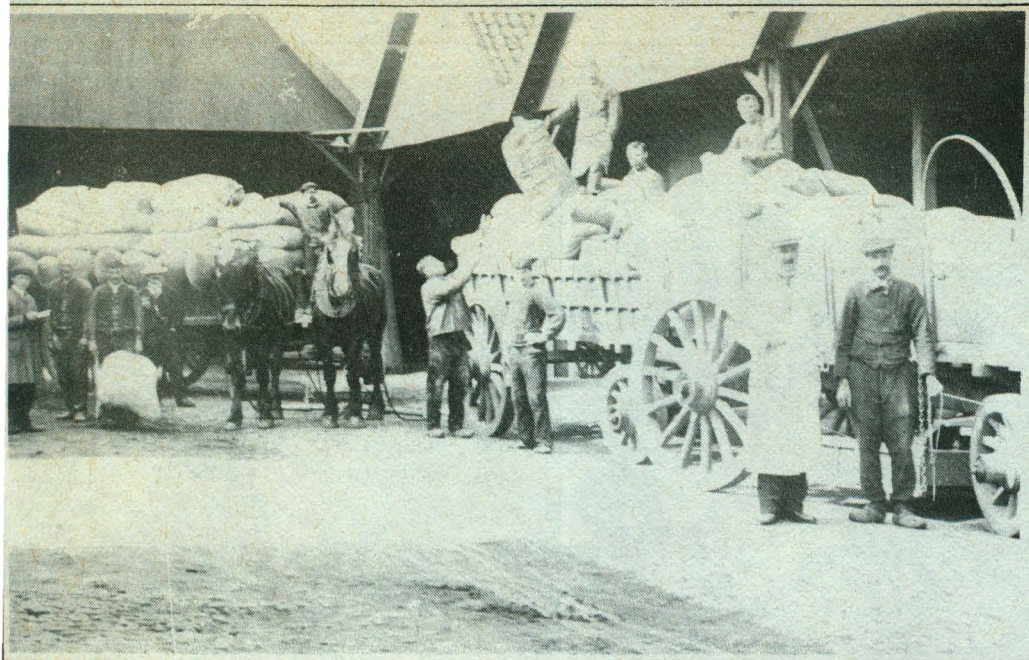
In het begin van 1915 werd daarmee gestart in de Kongregatie (patroonaatzaal) met de bedeling van soep.

Bij de aanvang waren daarin vier personen werkzaam: Marie Vanbesien, Emma (Wagemakers), Adolf Baes en Florine Naert.

In 1916 verhuisde de ganse instelling naar de O.L. Vrouwestraat en vond daar een veel ruimer onderkomen in de magazijnen van de heer Vandekerckhove (12). Daar werd dagelijks soep gemaakt en ook uitgedeeld. Gans de soepbereiding en -bedeling berustte bij enkele leiders: Benoit Rosseel, Bruno Vandenberghe, Emiel Allewaert en Gerard Vanbeylen.

Ze werden flink geholpen door een stel personen, zo mannen als vrouwen. Dienen vermeld: Adolf Baes, Alfons Deblauwe, Valere Decoene, Pol Ghekiere, Florent Bouckaert. Bij de vrouwen: Marie Vanbesien, Rachel Werbrouck, Florine Naert, Emma (Wagemakers).

Elke dag was er in de magazijnen van Vandekerckhove grote drukte.

**HET LOSSEN VAN
DE MEELVOEDERS**

E. Allewaert
(staande op wagen met zak)

**UITWISSELING MET BONS
VOOR DE
AARDAPPELBEDELING**

Zicht op de binnenkoer van
C. Vanhaverbeke met zicht
op de Roeselarestraat.

**DE SOEPBEDELING
in het magazijn van de firma
Vandekerckhove in de
O.L.Vrouwestraat . 12 .**

v.l.n.r.

1. Vierstraete
 2. Den ey
 3. 4. 5. ?
 6. Marie Vanbesien
(met zout)
 7. Florine Naert
 8. Rachel Werbrouck
 9. Florent Bouckaert
 10. Adolf Baes
 11. Alfons Deblauwe
 12. Valère Decoenc
 13. Pol Ghaskière
 14. Emma
 15. Emiel Allewaert
 16. Gerard Vanbeylen
- Kuipen met rijst,
aardappelen en havermout

DE SLAGERIJ

1. August Berlamont
2. 3. 4. 5. ?
6. Antoon Berlamont
7. 8. ?
9. Deceuninck Jules
10. Witthouck Jules
11. Neiryneck Firmin
12. Rafaël Rosseel
13. Gerard Bayaert
14. Camiel Vanhaverbeke
15. Pieter Bayaert

OPHALEN VAN MEELRANTSOEN

Een vader van een gezin met 16 kinderen staat klaar om naar huis te vertrekken.

- zicht op de O.L.Vrouwestraat.
- Duidelijk zicht op de "TOEGANG" tot de "AMERIKAANSE WINKEL".

OPHALEN VAN MEELRANTSOENEN.

Met grote stootkarren wachten ze hun beurt af.

- bemerk de dagelijkse klederdracht uit die tijd.

Er waren 13 à 14 ketels die dagelijks moesten verwarmd worden en waarin soep werd gemaakt. Rijst, aardappelen, havermout en groenten werden vooraf in kleine kuipen gereed gezet. Het zout werd in witte geëmailleerde emmers bewaard.

Emiel Allewaert en Gerard Vanbeylen zorgden voor orde en toezicht bij het verloop van de soepbereiding en - bedeling. De vrouwen droegen grauwe schorten zonder mouwen en de mannen hadden een gewone pekschort met binders. Twee maal per week kwamen de schoolkinderen cacao drinken en kregen dan bij dit gelegenheidsbezoek één of twee grote koeken. Enkele citaten uit het oorlogsdagboek van Dr. Gits (13) geven een beter beeld van de soepbedeling.

Zo lezen we:

Dinsdag, 13 maart 1917: ... "Inplaats van soep krijgen de schooljongens hutspot met schapenvleesch. Het jong goedje heeft nooit aan zulke kermistafel gezeten".

Woensdag, 14 maart 1917: "Tegen dezen middag moest het kommiteit de lijst der werklozen indienen of 1000 Mk boete betalen. Voor iedere dag die voorbijloopt en waarop deze lijst ten achter blijft is een nieuwe boete vastgesteld van 1000 Mk.

Geen levensmiddelen meer mogen in stad binnenkomen en de leden van het kommiteit gaan naar Duitsland weggevoerd worden.

Het kommiteit heeft toegegeven."

Zaterdag, 17 maart 1917: "Gelukkige personen die nog wat vleesch kunnen aankopen, er is bijna geen vleesch meer te vinden."

Deze soep werd gemaakt tot aan de doorbraak in 1918.

"De Engelsen zaten reeds in Rumbeke en de soep stond nog gereed."

(M. Vanbesien)

Naast de soepbedelingen was er ook al eens een rijstpapbedeling. Toen was 't kermis voor het jonge volkje. Terwijl juffr. Honorine Bayaert een rondgang deed om een suikerbedeling te doen boven op de rijstebrij riepen de jongens: "Nog juffrouw! Nog!!" (14)

De bedelingen hadden in 't begin hoofdzakelijk plaats in de Kongregatie. Later werden ze gehouden in de cichoreifabriek van Vandekerckhove. Ook trok men wel regelmatig naar de magazijnen van C. Vanhaverbeke waar het "VOEDINGSKOMMITEIT" gevestigd was.

4. EINDE VAN "HET KOMMITEIT".

Toen op 11 november 1918 de wapenstilstand ondertekend werd en het oorlogsgeweld luwde, was daarmee alle miserie van rantsoenering en moeilijkheden voor ravitaillering nog niet bij toverslag geweken. Het dagelijks leven met al zijn kleine moeilijkheden ging door en dat nog voor maanden. De Belgische soldaten kwamen zeer geleidelijk vrij en keerden naar huis terug. Hier was de werkgelegenheid eerder schaars. Het verroest oorlogspatroon moest langzaam gesmeerd worden en nog veel langzamer op gewone toeren proberen te draaien. En dat gebeurt zeker niet zo maar in een handomdraai.

PERSONEEL VAN DE SLAGERIJ.

Liggend :

1. en 2. ?

Zittend :

3. ?

4. Baeyaert Pieter

5. Vanhaverbeke Camiel

6. Berlamont August

7. ?

8. Berlamont Antoon

9. ?

10. Witthoucke Jules

11. Deceuninck Jules

12. 13. 14. 15. 16. ?

De voedselvoorziening ging door en dat nog voor maanden. Dezelfde mannen en vrouwen deden voort hetzelfde werk dat ze gedurende de bezetting reeds maanden hadden verricht. Het bleef hetzelfde. Alleen de sfeer was een weinig verbeterd en ze zagen beterschap opdagen en het rook naar het einde. Toch bleef het wel een achttal maanden duren.

Pas in het begin van juli 1919 werd "DE AMERIKAANSCH WINKEL" volledig en voor goed opgedoekt. Alle personeelsleden konden weer naar hun oude vertrouwelijke werkgelegenheden van voor de oorlog terug of vonden iets anders waar mee ze hun boterham zouden verdienen.

Voor ze allen uiteen gingen werd een "afscheidsfeest" gehouden op 6 juli 1919. Voor deze gelegenheid had Emiel Dierick een gelegenheidsgedicht opgesteld dat met brio voorgelezen werd. Met een gezellig samenzijn en een

groepsfoto werd voorgoed afscheid genomen van de voedselbevoorrading die maanden geduurd had.

Niemand vermoedde dat ruim 20 jaar later dezelfde sleur weer voor jaren zou herbeginnen.

Verkleinde weergave van het gelegenheidsgedicht.

Tekstdichter : Emiel Dierick (zoon van Eduard)

Ware grootte : (bladspiegel) 28,5 cm. x 18,3 cm.

AANDENKEN

VAN DEN

AMERIKAANSCHEN WINKEL

TE ISEGHEM

Afscheidsfeest van 6 Juli 1919

Damen, Heeren en Juffrouwen
Van het Voedingskomiteit,
Gij besteldt in vertrouwen
En met veel dienstveerdigheid;
Spijts veel moeite en lastig werken
Deedt gij dit vier jaren lang.
Daarom bied ik uit ter herten
U mijn welgemeenden dank.

'k Zie U nog zoo rap bestellen :
Smout en spek, rijst en azijn,
Dozen melk, gist en mastellen,
Boter, kaas, thee, zeem en wijn...
Maar 't en liep niet al op wielkes,
Somtjids was er veel gewoel,
En men vond ook droeve zielkes
Die hier maakten warreboel.

't Was altijd van : « Slechte waren !
Dit en deugt niet ! Dat is vort !
Ik heb gistren zoo gevaren :
'k Had drie oncen bloem te kort ! »
En zoo vond men g'heel' historiën ;
D' eenen maakten d' and'ren op ;
En 't was schelden en verwijten
Dat z' u gooiden naar den kop !

Was er soms een zekere ware
Binst den kooptijd uitverkocht,
Seffens stak men 't hoofd te gare
En een reden uitgezocht :
't Was omdat gij eerst uw zakken
Vóór al d' and'ren hadt gevuld,
En ook al den besten koffie
Zelve, hier, hadt bingesmuld !

En de meester van den winkel
Speelde nog den schoonsten toer :
's Nachts, met eenen krommen krinkel,
Voerd' hij bloeme van den koer !
Daarbij had hij nog een gave :
Rijst en kaas en anderen buit
Stak hij weg in Putjes kave !!!
Maar, op zek'ren dag, 't kwam uit ! ? !

Wijze mannen, groote helden,
Zouden 't al doen beter gaan,
Zoo zij eens controle stelden
Om hier alles na te gaan :
't Wierd beslist dus te bestellen
Elkenden op zijne beurt,
Geen uitzondering te tellen
Dan als 't door hen wierd goedgekeurd.

't Kwam daar juist een van den buiten,
Op een ongepasten dag,
Om hier zijne klacht te uiten ! —
Of men hem bestellen mag ? —
Gerard lonkte toch zoo prettig :
« Mag ik toeslaan op den koop ?
De vrouwe ligt in 't kinderbedde,
De vent moet morgen naar den deep ! »

Wild' ik over alle dingen
Hand'len, die hier zijn begaan,
'k Zou tot morgenavond zingen
En 't en waar' nog niet gedaan ! ...
Weg zijn al die schoone dagen !
't Is nu al voorbij en uit !
Maar toch, 'k moet u nog iets vragen
Eer dat ik mijn liedje sluit.

Laat ons eens de glazen klaren
Op de gezondheid van den man
Die te midden al die waren
Steeds getoond heeft wat hij kan.
En om eens rechtuit te spreken,
Wie verdient er meesten dank ?
't Is Camiel Vanhaverbeke :
Dat hij leve, leve lang !!!

E. D.

Groepsfoto van de aanwezigen bij het sluitingsfeest van "de Amerikaanse winkel".
Voor de volledige naamlijst zie op de volgende bladzijde.

Naamlijst van de aanwezigen bij het sluitingsfeest van "de Amerikaanse Winkel".

De namen voorafgegaan door een * komen ook op de eerste naamlijst voor.

118

Eerste rij, van l. n. r.:

- * Vandewalle Julia
- * Holvoet Adrienne
- * Vanhaverbeke Marie
- * Lefebvre Elvina
- * Vanhaverbeke Camiel
- * Van Outryve Maria
- * Rosseel Suzanna
- * Baeyaert Pieter

Tweede rij, van l. n. r.:

- * Vandeputte Irène
(x André Werbrouck)
- Sintobin Julienne
- * Holvoet Jeanna
- * D' Hondt Hélène
Pieters Maria
- * Vandewalle Lia
Defauw Martha
- * Vandewalle Jeanne
Neiryck Maria
- * Rosseel Gertrude
Depoorter Felicie
- * Defauw Elvina

Derde rij, van l. n. r.:

- * Hauwe Marguerite
- * Rosseel Anna
(x Notaris Devos)
- * Vandeputte Godelieve
(x Dr. Med. Verhelst, Heule)
- Holvoet Gabrielle
- * Neiryck Rachel
- * Dejonghe Julienne
- * Holvoet Antoinette
- * Werbrouck Gertrude
- * D' Hondt Alida
- * Vandewalle Gabrielle

Vierde rij, van l. n. r.:

- * Neiryck Firmin
- * Janssens
Deceuninck Jules
- Witthouck Jules
- * Baeyaert Gerard

NOTEN:

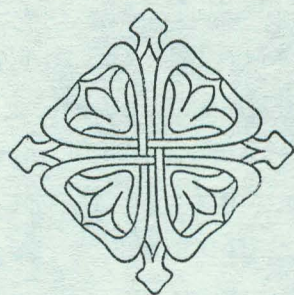
- (1) T.M. nr. 41 XVde jg./1 p. 16 e.v.
- (2) T.M. nr. 20 VIIIste jg./1 p. 21 e.v.
- (3) T.M. nr. 44-45 XVIde jg./1-2 p. 11
- (4) ibid p. 13
- (5) ibid p. 13
- (6) ibid p. 13
- (7) T.M. nr. 10 IVde jg./3 p. 3 e.v.
- (8) T.M. nr. 48-49 XVIIde jg./2-3 p. 149 e.v.
- (9) Voor en tijdens W.O.I. werd de drukkerij uitgebaat door de heer Jacques De Busschere-Bonte (° Izegem 8.02.1872 - +Izegem 7.10.1947) Na diens dood ging de steendrukkerij over op zijn zonen August en Eugene De Busschere. Het was ook in deze drukkerij dat het weekblad "DE MANDELBODE" gedrukt werd. Heden berust de leiding van de drukkerij in handen van de heer Marc Hanssens - De Busschere. De drukkerij is op heden bekend om haar veelkleurig handelsdrukwerk. Sedert 1961 werd "De Mandelbode" volledig opgegeven.
- (10) Zie bijzonder plan op blz in dit nummer.
- (11) EMIEL DIERICK was de zoon van Edward Dierick en Justina Van Pachtebeke. Van het talrijk kroost van E. Dierick -van Pachtebeke was hij de enige zoon die het schoenmakersberoep van zijn vader navolgde. Emiel Dierick was deken van de St. -Crispijngilde waar de eerste lessen in schoenmakerij gegeven werden. Ten gerieve van de leerlingen schoenmakers schreef Emiel dan ook een "Handboek voor de schoenmakerij".
Het was ook onder zijn stuwende kracht dat de VAKSCHOOL voor SCHOENMAKERIJ in 1906 te Izegem werd geopend. Ook staat hij bekend als verdienstelijk gelegenheidsdichter.
Hij bleef jonggezel en stierf te Izegem op 15.06.1930.
- (12) FIRMA VANDEKERCKHOVE: deze firma kende haar volle bloei in het eerste kwart van de XXste eeuw. Er werden borstels en cichorei gemaakt en cichorei geproduceerd. De burelen en de fabrieken waren gelegen in de Kruisstraat, op de westzijde in de gebouwen van de huidige muziekacademie. De firma bezat dan ook nog een boomplein in de O.L.Vrouwestraat (thans bebouwd: Juffr. B. Onraet en dhr. Eric Bincquet)

Rechtover dit boomplein waren er ook nog ruime bergplaatsen. (Heden in gebruik genomen door de heer Marc Strobbe,convoyeur)

(13)Dr. JULES GITS:

Hij was de zoon van Joseph en Julia Rousseau en de echtgenoot van Mevrouw Jeanne Paret. Hij werd geboren te Izegem op 30.12.1866 en stierf er op 11.02.1921. Dr. Gits woonde in de Marktstraat.

(14)T.M. nr. 44-45 XVIde jg./1-2 p.

In W.O. I werd door een onbekende Duitse soldaat een lied geschreven over ISEGHEM dat kon gezongen worden op de wijze van "Wien, Wien, nur du allein..." Het werd gedrukt en ter plaatse verspreid.

Jseghem, du Stadt meiner Träume.

Wohin man jetzt sieht, da singt man das Lied
Von Wien, wie es weint und wie's lacht!
Es singt jedes Kind,
Die Musik spielt's g'schwind,
Am Tag hört man's und auch bei Nacht.
Doch seh' ich nicht ein, warum g'rad Wien allein
Die Stadt soll sein, von der man träumt.
Drum habe ich heute, zur allgemeinen Freude,
Ein Loblied auf Iseghem gecimt!
Denn jeder, hier hier 'mal gewesen ist,
Das schöne Iseghem nie wieder vergißt.
Iseghem, nur du allein, du sollst die Stadt meiner
Träume sein;
Du Paradies für den Soldat, wenn er mal paar
Tage Ruhe hat.
Hier kann man aus allen deutschen Gau'n,
Die lieben Landsleut' vereinigt schau'n;
Ob süddeutsch, ob norddeutsch, ob Hamburger Blut,
In Iseghem gefällt's Jedem gut!

Nach vorne zu geh'n, ist weniger schön,
Denn da vorne ist meist dicke Luft.
Und dann sieht man auch im Wasser bis zum
Bauch,
Und ladert auf den Tommy, den Schuft!
Patrouille zu machen, das ist nicht zum Lachen,
Zumal wenn es Sperrfeuer gibt,
Drum freut sich der Soldat, wenn die Ablösung naht.
Das Wörtchen Ablösung ist überall beliebt.
Ob Mannschaft, ob Charge und ob Offizier,
Viel lieber als da vorne ist jeder hier.
Vor Freude jedes Soldatenantlitz erglüht,
Wenn er in Iseghem Quartier bezieht;
Und wenn er die hübschen Maidjes schaut,
So jung und so frisch und so wohlgebaut;
Wie sie verführ'risch die Augen verdrehn,
Wenn sie Inen schmucken Soldaten sehn.
Die Liebe die macht uns alle bleblem
Bei den Maidjes in Iseghem!

Wenn mal so ein Mädchen im hiesigen Städtchen
Auf der Straße einherspaziert,
Im grasgrünen Kleide
Mit Formen von der Breite,
Dazu Strümpfe, die rotweiß kariert;
Mit totschiekem Hut, das echt flun'sche Blut,
Jedes Männerherz fällt da drauf rein.
Steht so eine Fee, vor einem Estaminet
Und ruft: »als u't belieft, Mijnheer, kommen Sie rein!
Da gibt es kein Sträuben, da gibt es kein Zier'n,
In Iseghem kann man sich, weiß Gott, amüsier'n,
Iseghem, nur du allein, mit deinen hübschen
Mägdelein.

Man sucht sich so 'nen kleinen Fratz
Und kauft ihr im Kino 'nen guten Platz.
Wenn dann der Kino-Saal wird verdunkelt,
Da wird dort geherzt, geküßt und gemunkelt,
Vom Kinoprogramm selbst kriegste überhaupt nichts
O Iseghem, wie bist du so schön! (zu seh'n,

Willst du hier was kaufen, brauchst du nicht
weit zu laufen,
Denn ein Laden ist hier in jedem Haus! (Preise;
Du fragst bescheiden und leise nach dem ortsüblichen
Doch wenn du den Preis hörst, denn packt dich ein
Graus;
Die Zigarre 30 Pfg., dafür taucht sie auch sehr wenig,
Die Seife zu 5.— Mark das Stück,
60 Pfg. die Eier, verflucht ist das teuer;
Ja, mit Billigkaufen hat man hier kein Glück;
Denn hier verlangt Jeder so viel er grad will,
Drum ist auch so reich das hiesige Zivil.
Iseghem, nur du allein
Mit deinen schönen Konditorei'n;
Da gibt es Kuchen noch allerhand,
Man könnt' glauben, man ist im Schlaraffenland.
Man kauft sich 'nen Teller mit Blätterteich!
Und andere schöne Sachen, teils hart, teils weich.
Und für so 'n kleinen Teller da zahlste 10 Em
Im schönen Iseghem.

Het frontblaadje

" ONZE ISEGHEMNAAR "

tijdens de eerste wereldoorlog

J. Tanghe, Res. Majorca App. 1. Rozenlaan 1 A. - 8160 DIKSMUIDE

Tijdens de oorlog 14-18 ontstonden aan het IJzerfront Streekkrantjes.

Te Diksmuide, in het kleine museum van de Ijzertoren, waarvan de opzet het Vlaams bewustzijn in het Frans-Waals gedomineerd Belgisch leger wil onderstrepen, bevindt zich een uitstalkast met daarin enkele exemplaren als overgebleven getuigen. Ondermeer : *Hoop op de toekomst*, Vilvoorde, nr. 17, mei 1917 - *Uit het Land van Aalst*, nr. 9, aug. 1917 - *Het Heidebloemeken*, nr. 17, juli 1918 - *Het Soete Waasland (Hendrik Heyman)*, nr. 3, juni 1917 - *De Leiekerels (Lode de Bonighe)*, nr. 7 - *Onze Temschenaar - De Poperinghsche Keikop*, en ook *De Lendeledenaar*, 27 aug. 1917.

Enkele Izegemnaren kwamen bijeen en waren bereid een dergelijk frontblaadje uit te werken voor de mannen van "BOOS ISEGHEM".

Het eerste nummer van dit frontkrantje, de "jongst geboren zoon van Iseghem" kreeg de naam "*Onze Iseghemnaar*". Het verscheen in april 1916, met Pasen.

Een vergelijking met de data en de nummering van de hoger geciteerde gelijkwaardige krantjes laat veronderstellen dat onze mannen er reeds vroegtijdig bij waren.

De voortrekkers, zo blijkt uit dit eerste nummer waren : Georges Blomme, legeraalmoezenier, sergeant Fernand Weustenraad en Jozef Strobbe.

Drie en dertig nummers zijn verschenen, met vaste regelmaat. Het laatste verscheen op 01.08.1918.

AANKLEDING EN VORMGEVING

Het krantje was handgeschreven op een gevouwen blad, folio-formaat, en gepolycopieerd volgens de toen gangbare was-afdruk-methode. Het kreeg aldus een

Nog drie andere hoofdlijnen van het Izegems frontblaadje.
 Op alle frontblaadjes waar het Izegemse wapen getekend staat is de opstelling van de meerhoofdiges telkens fout!

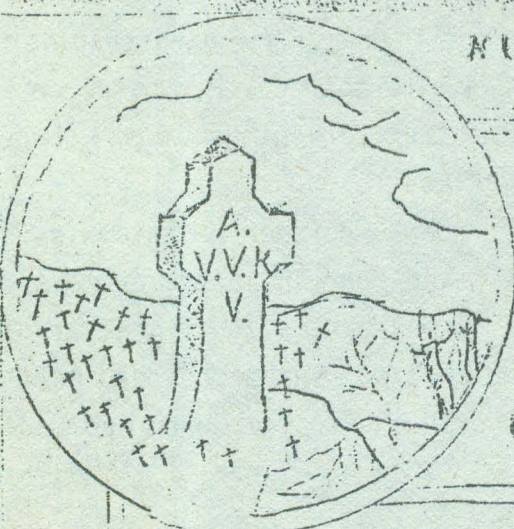

Boortelmakers - Dinsdag. (vervolgd)

't Is namiddag! Nu is 't de beurt aan 't jong volk,
 aan de meesters, aan de echte Boortelmakers, mesdag
 vaders. Elkendeen staat op zyn preke-beste! De
 straten bevelen van mannen en vrouwen, jonkbeden en messkes,
 vol blade levenslust, vol schater en luit.

Mijn Geboortedorp. van hier hier.

NUMMER 9
2 Nov. 1916

ONZE ISEGEMMAAR.

ALLERZIELEN

uitzicht op vier bladzijden.

De eerste drie nummers geven de titel in drukletters van 12 mm. hoog, met eronder in kruisvorm het A.V.V. - V.V.C. Vanaf het vierde nummer wordt de hoofding sierlijker door links een afbeelding van de Sint-Tillokerk met haar spitse toren, het stadsschild rechts. Andermaal wordt een leeuw getekend, die een vlag zwaait, of het stadswapen, waarvan het kruis in balkvorm omgewerkt, de letters A.V.V. - V.V.C. omlijnt. In een novembernummer wordt een schets van het heldenhuldezerk gebracht. Latere nummers, om aan tekst mogelijkheid te winnen, schrijven zo hoog mogelijk alleen nog de titel "*Onze Iseghemnaar*". Meerdere drukkers zijn aan het werk geweest, het handschrift verandert dikwijls, soms in een en dezelfde aflevering.

DOEL EN STREKKING

De doelstelling van het blad ligt, volgens de uitgesproken verwoording, de soldaten uit de regio het mogelijk maken : als "*verbannelingen uit onze stad, geworpen midden gevaren voor ziel en lichaam, doet het deugd samen te verbroederen, elkander bij te staan, te leren kennen, en ons nieuws, droevig en blijde, malkander te vertellen.*" Zo klinkt de aanhef in het eerste nummer.

Aalmoezenier Blomme ziet in dit initiatief, dat hij verbroederen noemt, de soldaten opwekken tot trouw aan het kristelijk geloof, meer nog aan de kristelijke moraal en het vervullen van hun kristelijke plichten, tertijsde hoofdbekommernis van de clerus. Heimwee naar de overkant, "verbannelingen", was er zeker algemeen en bij eender wie, zodat schaars en gelijk welk nieuws welkom was. In het "te leeren kennen" komt de herhaalde oproep, maak ons uw adres bekend. Tevens het zoeken waar makers in krijgsgevangenschap verblijven, het contact opnemen met in Nederland geïnterneerden, het nasporen wie en waarheen sommige streekgenoten zijn gevlucht of terecht gekomen. (Engeland, Zwitserland, Frankrijk, tot zelfs Amerika).

Het werd een "elkander bij te staan", door ondermeer de briefwisseling met thuis te organiseren, uitbreiding te geven door in latere nummers de Ingelmunsterse en Emelgemse jongens erbij te betrekken, zodat een verjaardagsnummer spreekt van zeshonderd verspreide en later van zeshonderd zestig "Gazetjes". Ter verduidelijkende omkadering van leven en frontgebeuren een gebalde samen-

ONZE ZEGHEMNAAR.

NUMMER 12.

Kerstdag. — 1917 — Nieuwjaar.

Kerstmacht 1916. 't Is Kerstmacht! aan de Yzer

ONZE ZEGHEMNAAR.

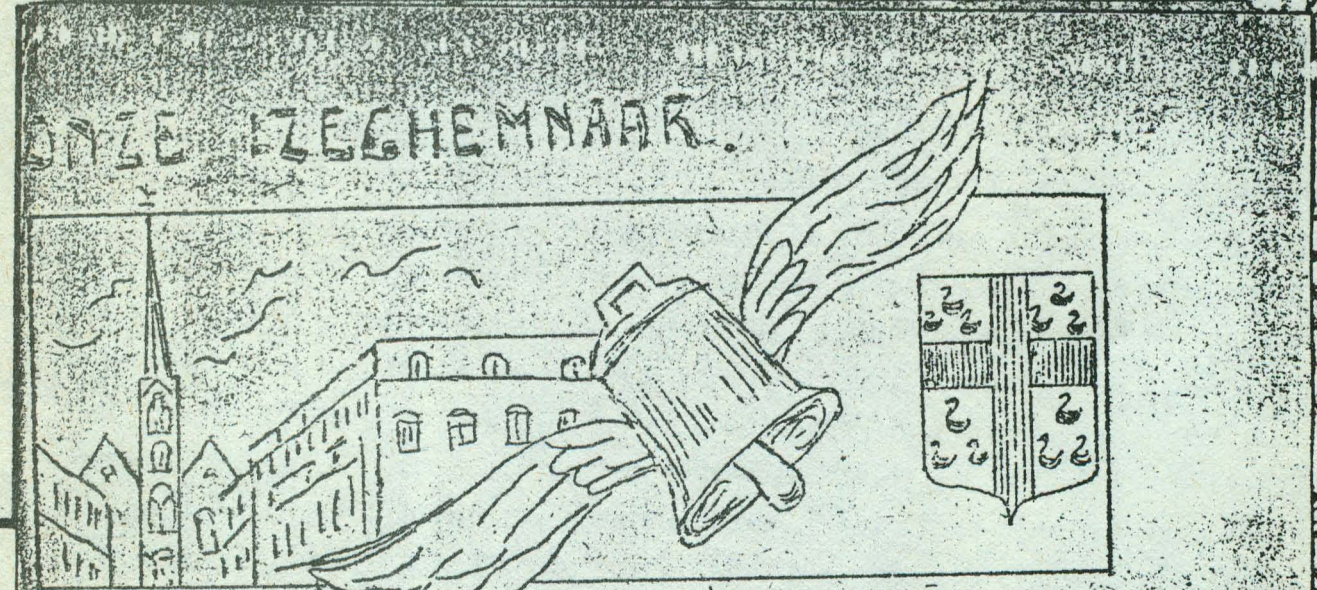
Nummer 15. 15 Maart 1917

Om 1ste April in Iseghem.

Waar kon men ook nog lachen als in ons broos Altair-derbedelje, en waar kon men ook beter in die echa vlaamsche herte so die herleven?

Was op 1ste April 1913 den donsdag. De byzondere weel =

Bij drom
Ply hila
Een vourpe

Nummer 16

Tascher. 1917.

"Onze Iseghemnaar" verleden jaar ver-
schenen bij het blifde Tasschfeest, komt nogmaals zijn menig-
vuldige broeders, kruisvaarders en vluchtelingen, alkerbis-
streeten. Wie hard gedult het bij zijn. Tweede jaar ifang metten
en de vourpe lezer's vonden.

Price
hi-
te
o-
hi
f
gr-
est
me-
gr
ed,
li-
en
is

vatting geschreven door Jer. Leuridan, die als piot het medebeleefde : "Wat een schone jongen hier gestaan heeft in het slijk van den Ijzer, getrakeld door de loopgrachten, gewaakt en gevochten op de voorposten, terneergedrukt onder de last van vrijwillig-gedeeld lichamelijk leed, maar nog veel dieper verpletterd onder de vracht van zedelijk leed om al wat er gebeurde ... Dat is zijn onmenselijke taak geweest : daar te leiden hetzelfde verbeestende oorlogsleven als zijne broeders, de eenvoudige, hersenloze stumpers, die vergroeid waren geraakt met het brutale ideaallose leven." (Herman Demoen - Jerom Leuridan, "Recht en Trouw". Zulte 1963 - blz. 305).

Alhoewel het eerste nummer reeds onder het embleem "Alles voor Vlaanderen en Vlaanderen voor Christus" verschijnt, kan bezwaarlijk in de teksten een markante vlaamsgezindheid worden gevonden, tenzij soms, maar dan in een eerder versluierde bewoording en meestal verweven in de kristelijke geloofsovertuiging. Wel echter komen vaderlandse gevoelens en dit eerder in de jongste nummers tot uiting.

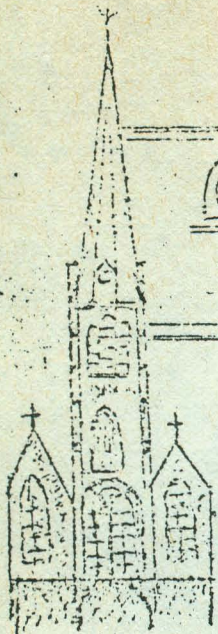
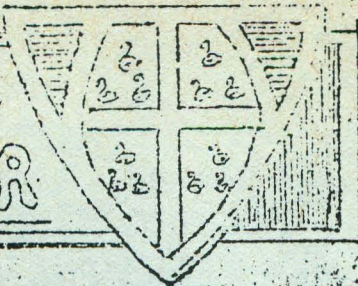
Een blik naar Izegem, een handreiken naar elkaar, over de legereenheden heen, een bericht over "wel"-promotie, huwelijk, reformatie, vereremerking, verschijnen op de legerorders, club-bijeenkomsten, verlofkansen -en "wee" - gekwetst, gehospitaliseerd, gestorven, gesneuveld, - dat bracht dit vouwbladje.

MEDEWERKERS EN VERSPREIDING

Het beheer berustte bij aalm. G. Blomme, die tevens de verantwoordelijke uitgever is. De eerste redactie was, samen met voornoemde in handen van Joseph Strobbe en Fernand Weustenraad. Wanneer deze laatste overstapte naar de vertaaldienst de St. Adresse, verdween hij van het front. Reeds spoedig kwam Antoon Meersseman daarbij uit Lendelede, tevens de verantwoordelijke voor "De Lendelenedenaar". De meeste "dichtoefeningen" vloeiden ook uit de pen van zijn broer Pieter. Wegens militaire verplichtingen was het nodig dat hun ploeg dubbel was samengesteld, zo wordt als tweede manschap de HH. Camile Schoonbaert en René Saelens vermeld, die het werk moesten helpen oplappen in "Jefs (Strobbe) Drukkerij".

Met het verschijnen van het zestiende nummer wordt de lezerskring uitgebreid tot "Ingelmunster in het leger". Daarvoor staan in aalm. Carbonez en Em. Van

ONZE JSEGHENNAAR

NOV. 1915

Aalmoexenier
Georges Blomme

NOV. 1915

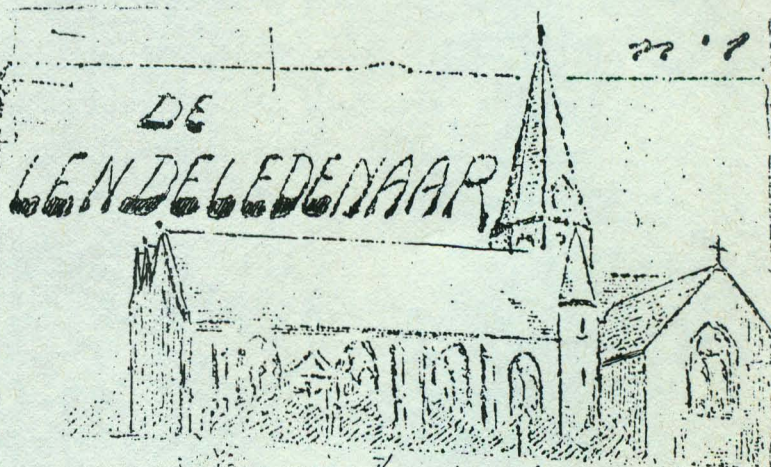

Jozef
Strobbe

MEI 1918

Rafaël Antoon
en Pieter Meersseman.

77.8
Vrijdag, zondag, den 27-8-16
Hier ben ik, beste vrienden, ik "de Lendeledenaar" - Van waar ik kom, is mij

Honzebrouck. In nummer twintig krijgt Emelgem ook een plaatsje toegewezen met als verslaggever Albert Declercq.

Medewerkers, die onder hun naam bijdragen leveren, naast de hoger geciteerden, zijn : Dr. Aug. Depoortere, Benoni Van Beylen, Valère Clément, aalm. Mortier, H. Vancoillie, Maurice Schelpe, Willem Demasure. Onder een schuilnaam schrijven : Een Naspeurder, Van vóór de Puypegaele, Afgeloerd, Recordabor, Tillo, Een makker uit 't 3 Jagers te Voet.

In hun zevenentwintigste nummer wordt verklaard met een zekere trots : *"Tot op heden werden ongeveer 20.000 exemplaren getrokken van onze Iseghemnaar en de Lendeledenaar. De eerste telt reeds 27 nummers, de tweede 15."* Vanaf het nummer acht komt de indruk dat het "Gazetje", zoals het mondsgemeen genoemd wordt, sterk is ingeburgerd. Met de bijlage aan het nummer tien *"Naamlijst der Iseghemsche Soldaten en Vluchtelingen"*, met nog ontbrekende adressen, wordt een systematische aanpak mogelijk om de leemten aan te vullen en een goede verspreiding te bereiken. Het hoogst opgegeven cijfer van verstuurd exemplaren is 650 voor Onze Iseghemnaar en 150 voor de Lendeledenaar. Zij vertrokken beide uit dezelfde drukkerij.

REACTIES EN STEUNVERSCHAFFING

Uit de veertien reacties, die werden afgedrukt in de eerst volgende nummers onder de titel "Uit de Brieventesch", schijnt een geestdriftige sfeer te zijn gewekt, met uitroepen als "Bravo" en "O Wonder!". Iemand schrijft zelfs : "Gisteren bij mijn terugkomst uit de tranchees ... of hij welkom was... Iets in dien aard was ik verwachtende." Die briefuittreksels leggen doorlopend getuigenis af van hun wil te willen blijven handelen in verbondenheid met hun thuis, hun stadsgenoten, hun kristelijke levenswijze (de heiligste mijner plichten vervullen), uiterst tevreden te zijn om het nieuws en de toestandbeschrijving in de stad, (nieuws dat een Iseghemnaar met belang en voldoening leest), verheugd te zijn dat een Izegemse club is gesticht, verlangen om daar ook bij te zijn, elkaar hoop geven om moed te houden en "eendrachtig" uit te komen voor het "verdedigen" van hun belangen.

Door de inbreng van *"vrijgevig weldoeners"* werden de kosten van papier, drukken en verspreiden opgevangen. Een eerste maal wordt in het nummer vier daar-

ONZE ISECHEMNAAR

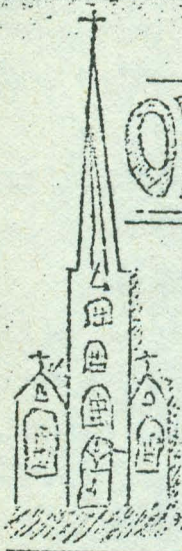
Magazien door de censuur
Beheer: G. Blomme aadm. H.E.A.

N° 24
20 Oct. 1917

Lourdes!

Ik kniel nu aan den voet, die uitverhoorne rots,
Aandoening grijpt mij aan, wijl ik ben neergesunken
Waar eens de Reinste Maagd, de lieve Moeder Gods,
aan 't nederig kind, aan ons huor gunsten heeft geschon.

ONZE ISECHEMNAAR

Magazien door de Censuur
Beheer G. Blomme H.E.A.

N° 24
20 Oct. 1917

Lourdes!

Ik kniel nu aan den voet, die uitverhoorne rots
Gevind' eens, grijpt mij aan, wijl ik ben neergesunken
Waar eens de Reinste Maagd, de lieve Moeder Gods,
aan 't nederig kind, aan ons huor gunsten heeft geschon.

En dieper buig ik 't hoofd en wroep' wordt mijn blic,
Wijl tranen bruidend heet mij bou de wang en de liep,
't deelt me in 't harte mi een stille roete vriet,
En vaster woult mijn hoop, veer hooring, van mijn troestien

O! Heilige Moeder Gods, die ook mijn meder zijt,
Bevrijd en oem heldoet, van rampen, van gieren,
Wees Gij mijn steun, mijn oids, bescherm mijn suerheid
En 't midden van den poek, die wilde vollogobren

O! geef toe gaven rijt aan hem die in Leuven,
mijn moeier en mijn zus, mijn broeder, de mijn vrienden,
ons leger en mijn land, mijn horien, mijn vrien
En laat ons: Delijge veer wijp vriedend mederinden.

Lourdes 20-8-1917.

Jour De Poorter

Van de frontblaadjes werden meerdere copieën geschreven.
Hier twee diverse exemplaren van nr. 24 van 20 oktober 1917.

over verslag gebracht : "en wij verhopen de nederigheid niet te kwetsen van onze weldoeners, noch hun verdiensten te verminderen met hier onzen openlijken dank te sturen." Het twaalfde nummer deelt mede : "Voortaan zal alle ondersteuning met dank aanveerd worden." Bijdrage komt van uitgewekenen naar Frankrijk, Engeland en Nederland, van mensen uit de gemeenten achter de frontlinie, van medemakers soldaten. Daar dezelfde namen meermaals voorkomen, is een volledige lijst onmogelijk, hier dan enkele namen van "ondersteunders" uit diverse rangen en landen : Baron Charles, Mw. Vandekerckhove, de HH. Van den Bogaerde, Mw. Vandemoortele, E.H. Neyrinck, Dr. Vandewalle, de HH. Verbeke en De Raedt, Pastoor Claeys, Mulier, Carpentier, Mostaert, Deleersnyder, A. De Ryckere, de soldaten : Dr. Depoortere, Clement, Debie, Rosseel, Maes. Er weze nog aangehaald : "en eenige Belgische ondersteunders : werklieden in Engeland."

INHOUD

Zoals aangehaald geldt als bijzondere bekommernis, een band onderhouden met de levenswijze en het milieu uit hun jeugd. Daartoe was nieuws verzamelen uit dit midden, en het doorgeven nodig. Daarbij komt tevens het uitwisselen van alle mogelijke inlichtingen over de streekmakers, en het behartigen van de wederzijdse belangen. Naast dit van-alles-wat verschijnen opstelletjes, gedichtjes, vervolgverhalen, tot zelf een "raadselprijskamp", die kan doorgaan als een pogende vorm van het huidige kruiswoordraadsel.

Dit alles nummer na nummer in een soort fichevorm overbrengen heeft geen zin. Enkele grepen uit de bijdragen zal aantonen wat de jongens aansprak en een schets betrachten, hoe dit overkwam op de simpele piot, denk aan het citaat Leuridan. Er zijn artikels, die aan de streek herinneren, de sfeer oproepen uit het sociaal gebeuren, met de thuisfolklore sympatiseren. Wie blijft niet levenslang gefacineerd door jeugdherinneringen, die hij met een aureool vertekent, des te meer voor hen "verbannelingen", ... en tot wanneer ? Voor de schrijver zowel als voor de lezer biedt het een uitlaat, in blijheid, in weemoed, in rust of behagelijke mijmering !

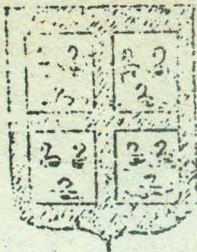
In de nummers vier en vijf komt een pareltje over "*Borstelmakers mestdag*", waarin een uitstap naar Cachtem-omwegang verweven zit.

Een beschrijving van de kermisweek van naaldje tot draadje : met de aankomst van de foorreizigers, hun standplaats, het gewemel rond de attracties, de kerk-

dienst voor de overleden parochianen, de herbergleute, de feestelijkheden per wijk, de duivenvluchten. Al even pittig komen de schoenmakers onder de titel "Crispijn" in nummer negen aan de beurt. "De groote vieringe van al de schoenlappers van stad en omstreken, 't is feeste en fooie twee dagen aan een stuk ... feeste met de name van "Crispijn" kort en goed. 't Was precies niet nodig dat hier te zeggen, want er is niet eën Iseghemsche "Schorte", die dat niet weet, zoowel en beter nog dan gelijk welk puntje van zijn gelove". In dezelfde aard : Nieuwjaarsavond, naast de wensen om gezond en gespaard te mogen huiswaarts keren, wordt de viering opgeroepen, zoals die onder hun families pleegt te verlopen. Looien over het Sint-Elooisfeest, de Kortrijkse foor met Pasen, het Ardooyeveld. Men kan zich afvragen wie het meest genoeg beleefde : schrijver of lezer.

In een andere toon zijn er stukjes gütig en grappig met een zweempje schimp, zoals het "booze" jongens past. Staaltjes : *De Armée Belge en Campagne, De burgerwacht in Iseghem, Een 1e April in Iseghem, Een brok Ingelmunstersche geschiedenis uit de oorlog.* Uit "Ons Vaderland in Zakjes", sterk ingekort enkele regels : "De clairon blaast. "En tenue et dans les rangs pour le travail", wordt er geroepen. Verder een sergeant : *n' oubliez pas le sachel antigaz et les vivres de réserve, 120 cartouches.* De vlaamsche jongens hooren weldra waarvan er sprake is. De kaarters verlaten hun plaats, de schrijvers moeten ook hun pen neerleggen om nu de spade en schip te hanteren gedurende de ganse nacht ... en wacht de verdere orders af ... Dra is de officier daar en we zijn weg ... 't Is pikdonker geworden en we zijn nog ter bestemming niet, trouwens vele moeilijkheden beletten den regelmatigen vooruitgang. Natuurlijk wierd er onder weg veel gesakkerd en geprutteld. ... men komt veel moeilijker en lastiger oogenblikken tegen en ook 't is immers voor het Vaderland !! ... De mauwen dus opgesloofd, begint men aan het werk. De jongens geraken in gang, de eene houdt de zakjes open en de andere vult ze maar zoo rap hij kan ... "Ons Vaderland; zegt deze ... in zakjes antwoordt zijn kameraad ! ..." (uit nr. 8).

Een vervolgverhaal, eerst als "Boos Iseghem" begonnen, wordt later als "Legende van Boos Iseghem" verder verteld. Vermoedelijk is dit gecompileerd door Ant. Meersseman en aalm. G. Blomme. Eerst wordt een verhaal gebracht over naam en oorsprong van Izegem, vervolgens een brok geschiedenis "van ons dier-

ONZE ISEGHENNAAR

Wagerien door de krigsoverheid

Beheer: G. Blomme H.E.A.

5de Gooft 1917

Nummer 22.

Iseghennaars vooruit!

Beste makkers, (Censuur)

Het vaderland is de strijd, waar wij ieder aangezicht
heerikt, ieder huis west staand en ieder wettige leggen, waar

ONZE ISEGHENNAAR

Beheer: G. Blomme, Oudw. 148

1-9-18

Septemberdagen

En 't en moet er maar geen kerremisse zijn
Geen kerremisse zijn

Hoe zal de Boos Jongen door de... en hendenit zijn
hert en ophalen. Over jaar gewillig is 't oorlog, en voor de
ijfde maal moet hij zijn lechtige keremis derwen! En onvulle-
kerig stukt hem een rucht door de drooge kele. Hoe lang
nog?

Omalkander zullen ze zoeken, de jongens van Boos Iseghem
in 't leger. In bendekens zullen ze hun kerremisse vieren. Ze
zullen hente maken, geweldig maar deftig. Een goede punte kul-
len ze drinken en een ferre pijpje twaeren. Nog een punte en
nog een pijpje; en als de ure daar is, zullen ze gedwee hun laat-
ste glas uitdrinken. In schure of stalling zullen de wapen-
makkers in begeestering ontolommen en allemale visteninnen
met de Iseghedusche kelremisse vieren; daarmu voldaan sul-
len de Boos Jongens, in hun pooltske knippen, diepe in stree-
om lange te liden roeremaken, en te droomen van hun
deugdloose keremis.

Enchtens zullen ze opstaan en ter berke bekken soals
ze 't huis alle jaren flachten te doen. Ze zullen er godvrechtig
bidden voor humane gesnauvelde roepemakkers, en sneeken om
stans in deze droevige tijden.

Nog twee hoofdingen van 'Onze Iseghennaar'
nr. 22 en 33, het laatste van de reeks

baar Belgenland en ons roemrijk Vlaanderen", en dan "ten titel van inlichting ... wat bisschoppen-geschiedenis in verband met de bekering van ons Vlaanderen".

Een korte hagiografie in middeleeuwse trand handelt over Sint-Amand Eligius, Bavo en Hilonius. Voor deze laatste doet Meersseman oproep om hem bij te staan met bronnenmateriaal. In vervolg zeven luidt het : "Maar van waar de benoeming "Boos Iseghem ?" Luister naar de volgende legende, die in Iseghem en omstreken mondsgemeen was."

Schrijver laat de rondreizende Hilonius en Eligius, volgens de dorpen die zij aandoen, hun mening geven over de inwoners, waaraan dan of een huidige plaatsnaam wordt gekoppeld, of een duiding op de inwoners betrekking heeft. Zo Roeselare ziet hij wantrouwig, vandaar : *Van duivels, spoken ... en Rouselaars volk, verlos ons Heer. Oolijk Rumbekke om hun spontaan geloof. Oekene in den ban van de Heilige Kerke, ten getuige de nog bestaande "kwaë strate". Helleghem wordt Emelghem en braaf Ingelmunster. Stom Lendeledede verwijst naar de "Stinkputten", de rosten van Cachtem. Te Izegem trof Hilonius "keiharde kop-pige Vlamingen", die met stenen gooien (de Steendam) en dat werd "Boos Iseghem".* In het laatst verschenen nummer, dat nog de vermelding "vervolg" heeft, is men aangewezen op "grootvader en grootmoeder in de lange winteravondstonden rond den warmen heerd" om het verder legendarische van de legende te vernemen ! Achttien gedichten of eerder rijmpjes werden afgedrukt, het zijn in memoriams, gelegenheidsversjes bij gebeurtenissen of bij kerkelijke of andere feestdagen. Het gildelied van de Izegemse Studentenbond "Vlaams en Vroom" werd eveneens opgenomen. In het nummer negenentwintig maart '18 verschijnt een gedicht, dat in zijn eenvoud diep treffend bezielde is geschreven, het draagt als datum 13.5.'15, en titel "*Ik zal 't wel hooren.*"

Het nummer elf van dec. '16 werd opgedragen aan Koning Albert en Vorstin Elisabeth. In een guirlande is de titel onze Iseghenaar gevat met op de flanken, links een schild met in kruisvorm, de letters A.V.V. - V.V.C., rechts het stadswapen, te midden prijkt de spitse toren omringt door enkele gebouwen. De opdracht luidt : "*Aan Koning Albert I aan Koningin Elisabeth, bieden de 680 mannen van Iseghem hunnen diepen eerbied en hunne gevoelens van vaderland-sche trouwigheid en standvastigheid.*" Dr. Aug. Depoortere schrijft twee gedichten aan het vorstenpaar.

Het nummer dertien citeert het antwoord, dat de redactie mocht ontvangen van *gravin de Jelay* voor "het bijzonder nummer Hun toegewijd" : "*Hun Majesteit zijn ten diepste getroffen geweest door de gevoelens van vaderlandsliefde en grootmoedigheid uitgedrukt in de blaadjes.*"

De berichtgeving uit het thuisfront wordt langs menigvuldige kanalen verkregen. Enkele brieven van in Nederland uitgewekenen worden geciteerd, Zwitserland moet eveneens een berichten-route zijn geweest, want weinig gegevens laten ons de manier kennen waarop het nieuws doorkwam. Een naar de werkelijkheid opgevangen beeld, hoe het leven was onder de bezetting wordt gaande weg nummer na nummer duidelijker uitgetekend. Wie een bericht ontvangt geeft het aan de contact-persoon door en aldus wordt het iedereen bekend.

De berichten over Izegem in de eerste nummers verhalen de inval in 1914 van het duitsche leger, de ingebruikname van gebouwen als hospitaal, de installatie van de militaire bakkerij wordt uitvoerig beschreven, de inkwartiering eerst van korte duur, allengs van de troepen op rust en hun getalsterkte wordt vermeld. De bewegingsbeperkingen, de avondklok, de omgang met de bezetter, melding komt er over interneringen, opgelegde boeten, de inlevering van het koper, de uitgifte van geld-papier door de stad, de praktijken van de "zwarte bende", de opkopers van levensmiddelen voor de bezetter, huisopeisingen, de werkgelegenheid, het arbeiden voor de vijand, de steun aan de families van militairen, het "*Americaans commiteit*", de behoeftigenhulp, de soepbedelingen, ook prijslijsten van de voedingsmiddelen worden afgedrukt. De bombardementen, de schade aan de kerken van Izegem en Emelgem, voorvallen uit het dagelijks leven als geboorten en sterfgevallen komen aan bod. De gemoedstoestand wordt beschreven : "De algemene toestand is treurig" en "De bevolking houdt moedig en goed, op weinig gevallen na." "De werkdrang is algemeen."

Langs ontlaste krijgsgevangenen, die over Zwitserland terug het front bereiken, wordt verslag uitgebracht over de toestand in het oorlogvoerende Duitschland, en de aldaar heersende schaarste.

Onder titel "*Mededeelingen, Mengelingen, Mengelmaren*" komen telkenmale berichten, die een of ander makker betreffen, gesneuveld, gekwetst, gehospitaliseerd, in herstelverlof vertrokken, aan het front terug, gereformeerd, overgeplaatst, tot zelf is er plaats voor een vingerkwetsuur, een omgeslagen voet, die iemand voor een tijdje van het front en de karwei weghoudt. Wie onder de uitgewekenen

ONZE 'ZEGHEMNAAR

Gegeheten door de censuur 107703 - 24-7-18

Bekker: J. Blomme

Aalm. 27.

Nummer 32.

Juli 1918.

In Memoriam

Gerid. Hler Constant Van Coillie, pastoor van St-Hilonius, is overleden te 'Zeghem den 1° April 18. Hij was te Gessen in 't jaar 1856, uit den Vlaamschen stam tot fraaibloem ontloken.

Hij deed zijne latijnsche bejegingen in 't Klein Seminarie te Brusselare, waar hij in Rhetorika en in Wijsbegeerte den eersten prijs behaalde van uitmuntendheid. Hij was er een toonbeeld van vele gaven, voorbeeldige jongeling, voorbeeldige Vlaming.

Hij voltrok zijne jaren van Godsgeleerdheid in 't Groot Seminarie te Brugge en ter Hogeschool van Leuven. Hij wierd bekroond met het Licentiaat in Herkelyk Recht.

Hij wierd priester gewijd te Brugge, ten jaare 1880, wierd onderpastor op O.L. Vrouwkerk te Brugge, en naderhand leeraarde hij de Kerkeleyche Rechten in 't Groot Seminarie gedurende vele jaren.

Van Coillie was er een geprezen hoogleeraar, gewaardeerd en bemind. Beradigd man, rondborstige Vlaming, doorgelarde kerkleeraar, besat hij ons vertrouwen, onte hoogachting en liefde. Zijn woord was wet, zijne vriendschap was eens eer.

Met vroedschap en wijsheid, met Vlaamschen trots en fierheid, wercht hij mede tot de zaligverklaring van Idesbald, patroon van ons Vlaanderen.

Met wijs beley hervorming en herkneelde hij de

Frontpagina van het voorlaatste nummer van 'Onze 'Zeghemnaar' die het overlijden meldt van Z.E.H. Const. Van Coillie, pastoor van St. Tillo.

het lege vervoegt, wordt begroet. Felicitaties worden toegezwaaid aan wie op de legerorders verschijnt of gedecoreerd wordt. (14 Vermeldingen).

De contact-persoon zorgt ook dat de makkers de zending van thuis ontvangen.

"De laatste weken zijn er meer dan 50 kaarten en portretten uit Iseghem voor de makkers aangeland, al de brieven, die mij gezonden geweest zijn, zijn in Iseghem aangekomen", aldus in een nummer. Over die brieven wordt de verzendingsmethode uiteengezet. De brief in gesloten omslag afleveren, het adres medegeven op een afzonderlijk stukje papier.

Een ander dienstbetoon zorgt voor het plaatsen van gedenktekens op de graven van de gesneuvelden en het blijvend onderhoud ervan. De begravenisplechtigheid met ziele dienst wordt georganiseerd, maandelijks wordt een mis op vaste datum voor de overleden makkers opgedragen. De voorwaarden om deel te nemen aan de Lourdesreizen, die warm worden aanbevolen, komen uitvoerig ter sprake. Verslag wordt uitgebracht over groepsvergaderingen. Aanbevelingen worden verstrekt over de omgang met oorlogsmeters. Er komt een adres zelfs voor waar een testament of waardevolle voorwerpen bij een notaris kunnen in bewaring worden gedeponeerd.

CENSUUR

Vanaf het nummer eenentwintig, 10 juli 1917 komt bovenaan : *"Nagezien door de Krijgsoverheid"* of *"Nagezien door de censuur"*, gevolgd door een nummer, met de vermelding *"Beheer G. Blomme Aalm."* om de verantwoordelijke aan te duiden. Van dan af komt af en toe in de tekst : *"censuur"*. Meestal laat dit vermoeden, dat het om een plaatsnaam of persoonsnaam gaat, een paar maal werd klaarblijkelijk in de tekst geschrapt.

TAAL EN VERWOORDING

Uit de enkele aangehaalde citaten kan worden afgeleid, dat de keuze van het woord neigt naar de spreektaal, dat de zinsbouw bij het gesproken woord aanleunt, en hier en daar een zweem naar archaïsme gezocht wordt. Dat dit bewust gebeurt, laat zich reeds uit de opzet van het gazetje afleiden. De zeshonderdtachtig Izegemse soldaten waren jongens opgegroeid voor de verplichte leertijd in voege was, het merendeel had slechts een beperkt lager onderwijs genoten.

Enkele voorkomende zegswijzen ter illustratie : De koekegoedheid zelve - kwam afgeleekt - vertrok dadelijk al trekhielen - van de afschuwelijke dwingelandij der snoode overrompelaars - naar het verre en wondere Lourdes te gaan, ze zullen het hun niet beklagen - zijn jonste zenden - schielijk gestorven - onze zieke is nu fel aan de beterhand en zal er nog goed van afkomen met het eene been wat korter dan het andere - sloeg den armen jongen op de slag dood - de gedachte was bij den een en den anderen opgekomen van al dat volk eens bijeen te trommelen - het onderstandsgeld der soldatenfamilien wordt evenwel in klinkende munt uitbetaald - kan nievers meekouten - tot het besteeden van een kroon op het graf - de derde verjaardag van onze bijtrede in het leger - Een raadselprijskamp is heden begonnen waaraan mogen deelnemen alle soldaten en uitwijkelingen, alsmede al wie dit gazetje gezonden wordt - om de onkosten van timbers te vermijden.

Volks, bevattelijk, zonder pretentie, op een manier dat het blaadje voor eenieder deugddoende zou zijn, werd het geschreven.

"Waarlijk is dit blaadje op het gepaste oogenblik verschenen" en *"was tevreden toen ik het nieuwsblaadje ontving"*, aldus werd het begroet, en aldus heeft het geholpen om de jongens uit de streek op te beuren en verbonden te houden : *"en ons alleen zijn vergeten doen"*, zoals de Emelgemse correspondent Alb. Declercq het uitdrukte.

En val ik in dit oorlogswoelen,
 Dan komt wellicht mijn kameraad;
 Hij zal mijn kille handen voelen
 En zien het bloed op mijn gelaat,
 Hij veegt de klonters van mijn wang
 En schudt en roept mij luide en lang.

Ik zal 't niet hooren.

En midden 't bersten van granaten
 Stroefstarend blijft hij voor mij staan;
 Wijl mijn blik in 't graf wordt neergelaten,
 De makkers slaan eerbiedig aan,
 Dan uit een ziel vol woede en wee
 klinkt dof het vaarwel : rust in vree.

Ik zal 't niet hooren.

En 's avonds sluipt van uit de grachten
 mijn compagnie ter ruste heen,
 Ze zeggen wat ze strijdend dachten;
 Maar bij mijn graf waarschuwt er een :
 Hier ligt hij stil gaat wat terzij.
 Ze staan een wijl en gaan voorbij.

Ik zal 't niet hooren.

Doch eens : om wrake schreien graven ...
 Eens plet den vijand 's Heerens hand,
 We vochten "liever dood dan slaven"
 Bazuinen "Vrijheid" over 't land.
 Dan zingt bij 't jubelend klokgeklank
 Mijn volk een grootschen zegezang.

Ik zal 't niet hooren.

Dien dag zal iemand treurend zwijgen
 En zoeken waar heur jongen rust;
 Ze zal er weenend neder zijgen
 En bloemen strooien, die ze kust.
 Dan zal ze bidden goeien nacht
 En mij eens roepen lispel-zacht :

Ik zal 't wel hooren.

NOVA ET EXACTA TABVLA
GEOGRAPHICA
SALV. ET CASTELLANIAE
IPRENSIS
ANNO MDCXXXI

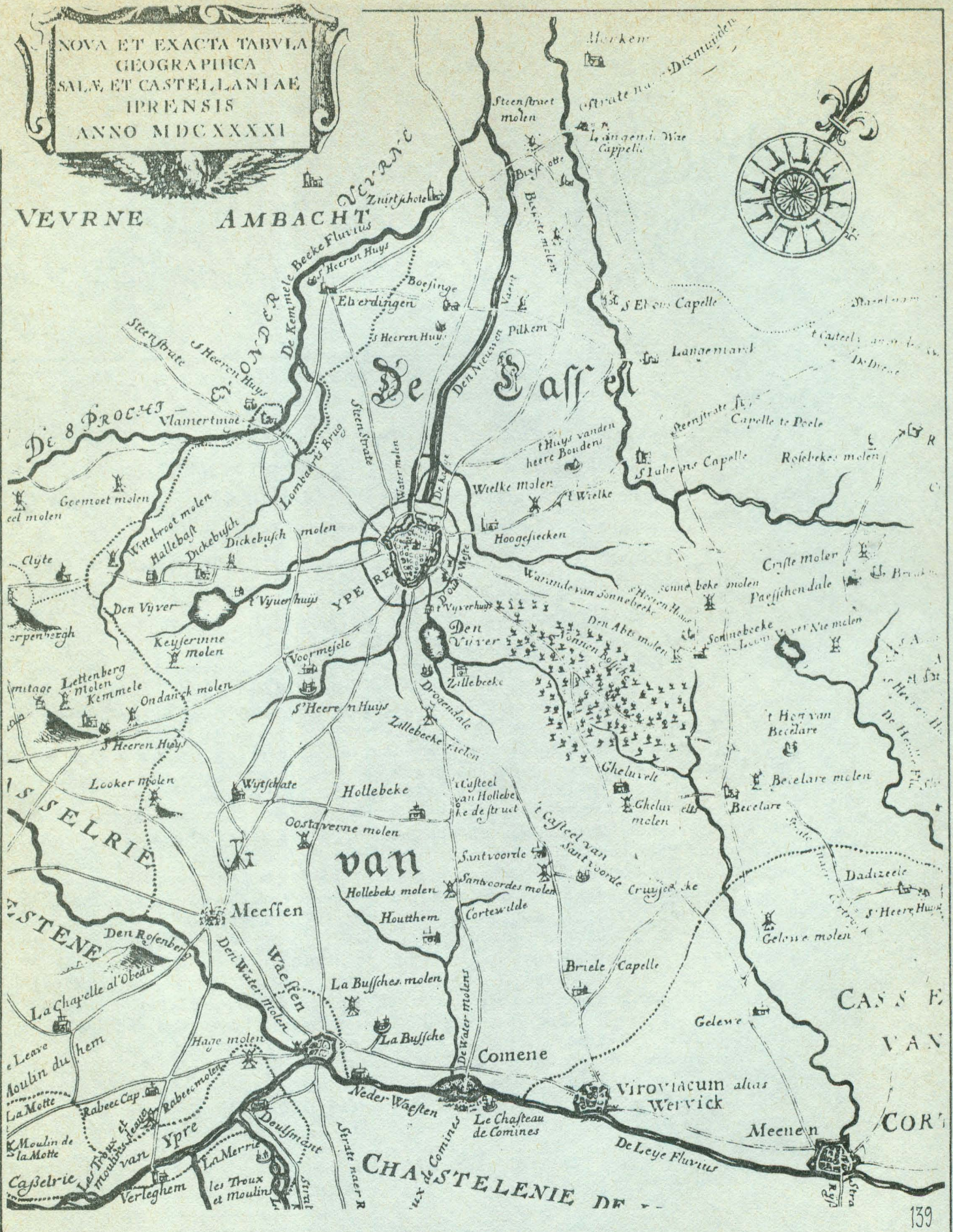
VEVRNE

AMBACHT

De Cassel

van

CHASTELENIE DE

J. Sanderus: "Flandria illustrata" - Nova et exacta tabula geographica salae et castellaniae Iprensis - Anno MDCXXXI. (detail)

Willem,

Pastoor van Izegem,
getuige in een middeleeuws geschil

Kuyl Priem, Henci Dunantstraat. 33. 8700 IZEGEM

Warc Vercruysse vermeldt in zijn "Latijnse keuren in verband met de middeleeuwse geschiedenis van Izegem" enkele documenten waarin Izegemse figuren als getuige optreden; in het meest recente van die keuren, gedateerd 1263, wordt een zekere Willem genoemd als pastoor van Izegem (1).

De volledige tekst van deze keure hebben we teruggevonden in het charterboek van de abdij van Zonnebeke van Kan. C. Callewaert (2) :

*"Universis presentes literas inspecturis Guillelmus presbyter de Ysengmen et Nicholaus presbyter de Beslaire salutem in Domino.
Noverit universitas vestra quod cum controversia verteretur inter Johannem presbyterum Rollariensem ex una parte et viros religiosos abbatem et conventum de Sinnebecca ex altera, super fructibus seu proventibus quarundam decimarum novalium, quos idem presbyter Rollariensis petebat nomine ecclesie sue ab eisdem abbate et conventu, et arreragias eorundem, tandem post multas altercationes, dictus presbyter nomine ecclesie sue ex parte una et dicti abbas et conventus ex altera, pro bono pacis, in nos tanquam arbitros suos amicabilem compositionem compromiserunt, promittentes sub juramento prestito hinc inde, et sub pena triginta librarum parisiensium parti observanti arbitrium seu ordinationem nostram a parte resiliente reddendarum, se firmiter observaturos quicquid nos super premissis de alto et basso inter ipsas partes compositione vel arbitrio diceremus ordinandum. Unde nos, onere arbitrii seu amicabilem compositionis in nos suscepto, arbitrati fuimus seu dictum nostrum protulimus in hunc modum : quod dicti abbas et conventus perciperent seu percipi facerent fructus seu proventus dictarum decimarum novalium in parochia Rollariensi ubicumque eos percipere solebant, et hoc mediante solverent dicto presbytero in quolibet anno quando perciperent seu percipi facerent in loco qui dicitur Ostrem eosdem sexaginta solidos flandrenses, et quando perciperent fructus seu proventus predictos in loco qui dicitur Sud viginti solidos flandrenses, et in loco qui dicitur Coille quindecim solidos dicti monete. Et de fructus seu proventibus a dictis abbate et conventu perceptis in loco predictis, condemnavimus eosdem dicto presbytero nomine ecclesie sue predictae in quatuor libras flandricas.
Quibus omnibus sic a nobis prolatis seu ordinatis dicte partes consenserunt. In cujus rei testimonium sigillis nostris una cum sigillis dictarum*

partium duximum sigillandum, hoc tamen salvo quod dicti denarii dicto presbytero a dictis abbate et conventu debent solvi quolibet anno, infra diem Natalis Domini post perceptionem fructuum seu proventuum predictorum. Datum et actum anno Domini M^oCC^oLX^{mo} tertio.

Vrij vertaald betekent dit :

Willem, pastoor van Izegem, en Nicolaas, pastoor van Beselare, wensen allen die deze brief zullen lezen heil toe in de Heer.

U zult allen vernemen dat er een geschil gerezen was tussen Johannes, pastoor van Roeselare, ter ene zijde en de vrome heren abt en kloosterlingen van Zonnebeke ter andere, nopens de oogst of de opbrengst van bepaalde tienden op akkerland, welke deze pastoor van Roeselare in naam van zijn kerkgemeente opeiste van deze abt en abdijs, en de achterstallige betalingen daarvoor, en dat tenslotte na vele woordenwisselingen, voornoemde priester in naam van zijn kerkgemeente ter ene zijde en voornoemde abt en abdijs ter andere, ten behoeve van de zegen van de vrede, zich onderling verbonden hebben de beslissing over te laten aan ons als hun goedwillige scheidsrechters, met de belofte dat zij, onder de van beide kanten betoonde eed en op straffe van 30 pond parisis door de nalatige partij te betalen aan de partij die onze uitspraak of regeling in acht neemt, nauwgezet zullen naleven wat wij ook betreffende voornoemde geschilpunten met de hoogste rechtskracht beslissen en uitspreken om dit geschil tussen beide partijen te regelen.

Vandaar dat wij, nu wij de last van een uitspraak of een minnelijke schikking op ons hadden genomen, hebben verklaard of onze uitspraak als volgt kenbaar hebben gemaakt : voornoemde abt en abdijs mogen de oogst of de opbrengst van voornoemde tienden op akkerland in de parochie van Roeselare in ontvangst nemen of doen nemen, overal waar zij dat gewoon waren, en nu zij dit door onze tussenkomst verkregen hebben, zullen ze aan voornoemde pastoor elk jaar dezelfde 60 vlaamse solidi betalen aangezien ze tienden mogen heffen in de plaats die *Oostrem* genoemd wordt, en aangezien ze ook de oogst of opbrengst in ontvangst mogen nemen in de plaats die *de Zuid* genoemd wordt, nog eens 20 vlaamse solidi, alsmede ook nog eens 15 solidi in deze munt (voor het recht op tienden) in de plaats die *Coillie* genoemd wordt. En wat de oogst of de opbrengst betreft die de abt en de abdijs reeds ontvangen hebben in de aangehaalde plaatsen, leggen wij hen de som

van 4 vlaamse ponden op, te betalen aan de pastoor van voornoemde kerkgemeente.

Met dit alles door ons aldus kenbaar gemaakt of geregeld hebben voornoemde partijen ingestemd. Ten bewijze daarvan hebben wij (deze acte) laten verzegelen met onze zegels en met de zegels van deze partijen, echter met behoud hiervan dat telkenjare na Kerstdag na de ontvangst van voornoemde oogst en opbrengst, de abt en de abdij voornoemde denarii moeten betalen aan deze pastoor.

Gegeven en opgemaakt in het jaar des Heren 1263.

De keure bevat een aantal gegevens over personen en plaatsen die wel enige verheldering behoeven :

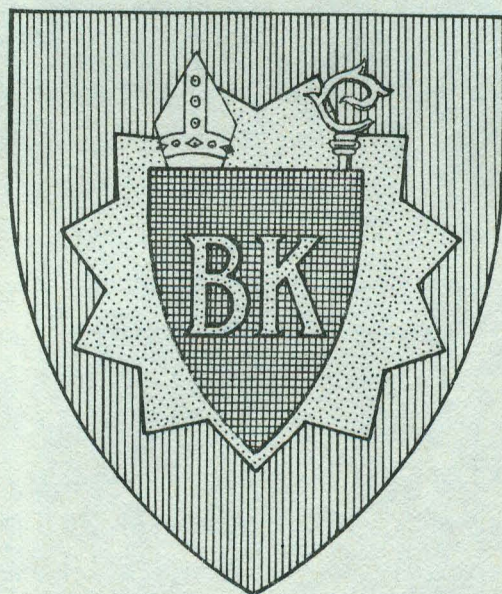
1. DE BETROKKEN PERSONEN :

A. WILLEM (GUILLELMUS), pastoor van Izegem (Ysengmen), komt niet voor op de lijst van de Izegemse pastoors die kan. G.F. Tanghe heeft opgenomen in zijn "Parochieboek van Iseghem", pp. 356-405. We vinden hem wel terug op een muursteen in de Sint-Tillokerk met de namen van de plaatselijke pastoors en dekens als "Guillielmus, pber de Ysenghen, mediante saeculo xiii" (3). Naar wij weten, wordt Willem nergens elders vermeld.

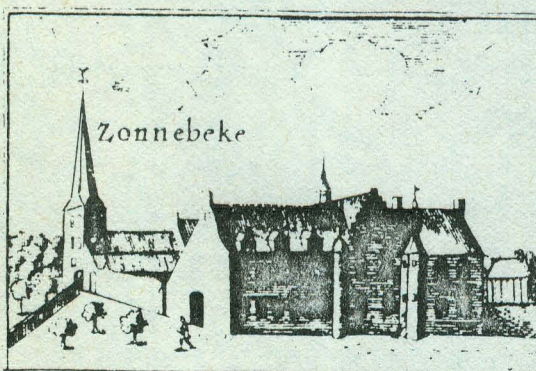
In 1263 behoorde het altaar van Izegem al ruim 150 jaar toe aan het Sint-Maartensklooster te Doornik (4). Willem was dus door de abt van dit klooster voorgedragen aan de bisschop van Doornik. Mogelijks was hij zelf ook een benedictijnermonnik, maar hij kan ook even goed een seculier priester geweest zijn. Wat er ook van zij, meer dan dat Willem in het midden van de 13de eeuw de kerk van Izegem bediende, kunnen we eigenlijk niet met zekerheid over hem zeggen.

B. NICOLAAS (NICHOLAUS), pastoor van Beselare (Beslaire), trad voordien ook al als getuige op bij een transactie van gronden te Beselare in maart 1262 (5). Zoals verder nog zal blijken, dateert zijn benoeming tot pastoor van Beselare niet van voor 1240. Verdere gegevens over hem zijn ons onbekend.

C. JOHANNES (JOHANNES), pastoor van Roeselare (adj. : Rollariensis), wordt bij kan. Callewaert herhaaldelijk vermeld : in een charter uit juni 1228 treedt Johannes, die toen blijkbaar nog pastoor van "Beveslare"

Wapenschild van de O.L. Vrouw-abdij van Zonnebeke: Van keel met een elfpuntige zon van goud, waarvan een punt naar onder wijst; boven die zon een hartschild van sabel met daarin de letters BK van goud. Het hartschild is beladen met mijter en staf.

twee illustraties uit "Flandria illustrata" van ZONNEBEKE uit die tijd.

(= Beselare) was, op als getuige (6) en hij getuigt opnieuw in twee acten opgemaakt te Beselare, respectievelijk in november 1238 (7) en december 1239 (8), waarbij hij telkens vermeld wordt als "dominus Johannes decanus christianitatis de Rolleirs et presbyter de Beveslare". Johannes was dus ondertussen "landdeken" of "deken der christenheid" van Roeselare geworden, maar hij was wel nog altijd verbonden aan de kerk van Beselare dat net op de rand van het decanaat lag. Het dekenschap was inderdaad niet het exclusieve en noodzakelijke voorrecht van de pastoor van de decanale kerk (in dit geval de Sint-Michielskerk te Roeselare) : pastoors van om het even welke parochie konden tot deken benoemd worden (9).

Nu blijkt Johannes bij de monniken van Zonnebeke geen onbekende te zijn geweest, want reeds in 1245 had hij het met de abdij aan de stok gekregen "super quodam fundo sito in villa de Rollers" (10). Ook toen werd op twee clerici een beroep gedaan om het geschil te beslechten, namelijk Walterus, abt van de Sint-Pietersabdij te Waasten (11) en Lambertus, pastoor van Wulvergem. Hun uitspraak viel voor Johannes, blijkens de acte, die gedateerd is 6 september 1245, ondertussen pastoor van Roeselare geworden, wel zeer nadelig uit : zij verklaarden dat "dictum Johannem presbyterum nihil juris habere in fundo memorato" (12).

Waarschijnlijk is Johannes kort na zijn tweede geschil met de abdij van Zonnebeke, in 1263, overleden, want in 1268 wordt als deken van Roeselare een zekere Petrus vernoemd (13) en bovendien moet Johannes in 1263 reeds op gevorderde leeftijd zijn geweest vermits hij zeker al van 1228 af actief was in de zielszorg.

D. DE ABDIJ VAN ZONNEBEKE (SINNEBECCA).

In 1072 stichtte Fulpoldus, kastelein van Ieper, te Zonnebeke, waar hij woonde, een kapittel van drie kanunniken.

Drogo, bisschop van Terwaan, verleende hen het recht onder elkaar een proost te kiezen die met het bestuur zou belast zijn en de parochiekerk van Zonnebeke zou bedienen. Theobald, zoon van Fulpold, breidde het sticht uit tot zeven kanunniken en schonk hen in 1112, kort voor zijn dood, zijn kasteel, dat omgevormd werd tot kloostergebouw, en de bijbehorende gronden.

Slechts één proost van het kapittel is ons bekend : Lambertus (+ 1123), zoon van Theobald en proost van omstreeks 1100 tot 1114, het jaar waarin

hij bisschop van Doornik-Noyon werd.

Op 5 december 1142 droeg paus Innocentius II aan de kanunniken van Zonnebeke op zich in te richten volgens de regel van de H. Augustinus; het voormalige kapittel werd een abdij die gewijd was aan O.L.Vrouw. De abdij bleef bestaan tot 4 februari 1797, toen de monniken door de Franse bezetters op straat werden gezet.

Bij zijn eerste geschil met de abdij van Zonnebeke, in 1245, kreeg Johannes, pastoor-deken van Roeselare, te doen met een zekere Petrus, "*door Gods gedogen abt van Sinnebecca*", zoals we vermeld zien in februari 1239 (14). Het was diezelfde abt Petrus die in 1244 gronden kocht, gelegen te Roeselare en Oostnieuwkerke, die door Boudewijn van Izegem in leen gegeven waren aan ridder Jan van Oostnieuwkerke.

Abt Petrus werd opgevolgd door ene Johannes. Deze wordt voor het eerst vermeld in een charter uit december 1253 (15). Tien jaar later, bij het tweede conflict tussen de abdij en pastoor-deken Johannes, is hij het die zijn zegel hecht aan de oorkonde die het geschil beslecht. Abt Johannes wordt voor het laatst genoemd in een acte uit 1273 (16).

Over de redenen waarom juist op de pastoors van Izegem en Beselare een beroep werd gedaan om als scheidsrechters op te treden in dit conflict tasten we volledig in het duister. De schaarse gegevens die wij bezitten laten ons alleen toe enkele mogelijke antwoorden te opperen.

Het lijkt ons vrij aannemelijk dat op Nicolaas een beroep werd gedaan omdat hij deken Johannes was opgevolgd als pastoor van Beselare, waardoor hij meteen ook vaak contacten moet gehad hebben met de abdij van Zonnebeke, die in Beselare heel wat land bezat. Waarom Willem geraadpleegd werd, is eigenlijk een open vraag. Kan. G.F. Tanghe vermeldt dat de abt van Zonnebeke het recht had een priester voor te dragen om de kapelanijs van O.L.V. in de parochiekerk van Izegem te bedienen (17). Dit kan inderdaad een rol gespeeld hebben, maar historisch is het bestaan van deze kapelanijs voor 1455 onzeker (18).

2. GEOGRAFISCHE GEGEVENS

A. OOSTREM (OSTREM).

D. Denys leidt Oostrem af van Ooster + hem (= plaats) (19).

Het was de meest uitgestrekte wijk van het middeleeuwse Roeselare : ze besloeg heel het oostelijk gedeelte van de buitenstad en omvatte het grondgebied van de huidige O.L.V. - parochie (20).

B. ZUID (SUD).

In 1636 is er sprake van een "huijs ende erfue staende ende liggende jnde noordstrate ... genaempt de suijs" (21). De discussie van 1263 draaide dus mede rond een landgoed in de Noordstraat, die met de Oost-, Zuid- en Ieperstraat één van de oudste straten van Roeselare is (22).

C. COILLIE (COILLE).

Volgens A. Carnoy zijn namen als "coille", "coeille" en "caille" ontleend aan het volkslatijn, dat in plaats van het latijnse "collis" (= heuvel) de (hypothetische) term "collia" gebruikte (23). En inderdaad lag er op een lichte glooiing te Oostnieuwkerke een heerlijkheid waaraan de naam "Coillie" gegeven werd. De terreinen te Roeselare die aan deze heerlijkheid toebehoorden of ervan afhingen droegen dezelfde naam (24). Gezien de beknoptheid van onze oorkonde is het niet mogelijk uit te maken welke van deze terreinen er precies bedoeld wordt. Wel kunnen we hier nog het bestaan vermelden van een *Collietiende* ("*Cooylge*" of "*Coilge Thiende*"), "*toebehorende de Cure der Steede van Rousselare*" (25), die gelegen was in het zuidwesten van Roeselare, tegen Oostnieuwkerke aan (26).

Voor een goed begrip van de tekst dienen er hier nog twee opmerkingen aan toegevoegd te worden :

(1) een woordje over "*tienden*".

Deze waren naast de inkomsten die voortkwamen uit het opdragen van de H.Mis de voornaamste bestaansbron van de geestelijkheid, zowel van de seculiere als van de reguliere. Ze gingen terug op Karel de Grote, die in 779 en 794 strenge voorschriften uitvaardigde over het betalen van tienden aan de kerken.

Volgens V. Pil bekrachtigde hij hiermee alleen maar een eeuwenoud gebruik (27). Met andere woorden zouden deze voorrechten dus eigenlijk al van het prille be-

gin van de kerstening van West-Europa stammen.

Vooral op graangewassen en op vee werden tienden geheven, die respectievelijk schoof- en bloedtienden werden genoemd.

Gewoonlijk bedroeg een tiende minder dan het tiende deel. D. Denys spreekt van "het elfde gedeelte der opbrengst van vruchten of dieren, dat men als vergoeding, als pachtprijs moest betalen" (28), maar V. Pil heeft het over "de 20ste, 30ste of 50ste schoof van het graangewas" (29). Voor het vee werd gewoonlijk een bepaald bedrag per stuk betaald.

in 801 bestemde Karel de Grote een deel van het tiende voor de priester en een ander deel voor het onderhoud van de kerk; een derde deel ging naar de armen. Meer en meer echter kregen ook wereldlijke heren tienden in hun bezit, met als gevolg vele transacties van gronden tussen leken en clerici en onvermijdelijk ook vele conflicten.

(2) Bij lezing van onze keure is het ook nuttig te weten, dat in 1263 Izegem, Roeselare en Beselare tot het bisdom Doornik behoorden, terwijl Zonnebeke deel uitmaakte van het bisdom Terwaan, dat zich hoofdzakelijk op fransvlaams grondgebied uitstreekte. Het bisdom Doornik was verdeeld in drie aartsdiaconaten, namelijk Doornik (waartoe de dekenijen Doornik, Kortrijk, Helkijn, Seclin en Rijsel behoorden), Brugge (met de decanaten Brugge, Aardenburg en Oudenburg) en Gent, dat de decanaten Gent, Oudenaarde, Waasland en Roeselare omvatte (30).

Van heel vroeg al was Roeselare de zetel van een uitgestrekte dekenij, waartoe ook Beselare en Izegem (en trouwens ook Emelgem en Kachtem) behoorden. In 1263 waren Willem en Nicolaas dus ondergeschikten van deken Johannes, die evenwel op zijn parochie de geestelijke voorgedij van de abt van Zonnebeke moest dulden (31), zoals Izegem onder het gezag van de Sint-Martinusabdij van Doornik viel.

Op 12 mei 1559, onder paus Paulus IV, vond er evenwel een herschikking van de bisdommen plaats : Izegem bleef bij het bisdom Doornik, zij het thans in de dekenij Kortrijk, maar Roeselare ging over naar het nieuwe bisdom Brugge, en Zonnebeke en Beselare ressorteerden voortaan onder het eveneens nieuwe bisdom Ieper. Eigenaardig genoeg ging toen Emelgem over naar het bisdom Gent, terwijl Kachtem in het bisdom Brugge opgenomen werd. Zo kon het gebeuren dat

gin van de kerstening van West-Europa stammen.

Vooral op graangewassen en op vee werden tienden geheven, die respectievelijk schoof- en bloedtienden werden genoemd.

Gewoonlijk bedroeg een tiende minder dan het tiende deel. D. Denys spreekt van "het elfde gedeelte der opbrengst van vruchten of dieren, dat men als vergoeding, als pachtprijs moest betalen" (28), maar V. Pil heeft het over "de 20ste, 30ste of 50ste schoof van het graangewas" (29). Voor het vee werd gewoonlijk een bepaald bedrag per stuk betaald.

in 801 bestemde Karel de Grote een deel van het tiende voor de priester en een ander deel voor het onderhoud van de kerk; een derde deel ging naar de armen. Meer en meer echter kregen ook wereldlijke heren tienden in hun bezit, met als gevolg vele transacties van gronden tussen leken en clerici en onvermijdelijk ook vele conflicten.

(2) Bij lezing van onze keure is het ook nuttig te weten, dat in 1263 Izegem, Roeselare en Beselare tot het bisdom Doornik behoorden, terwijl Zonnebeke deel uitmaakte van het bisdom Terwaan, dat zich hoofdzakelijk op fransvlaams grondgebied uitstreekte. Het bisdom Doornik was verdeeld in drie aartsdiaconaten, namelijk Doornik (waartoe de dekenijen Doornik, Kortrijk, Helkijn, Seclin en Rijsel behoorden), Brugge (met de decanaten Brugge, Aardenburg en Oudenburg) en Gent, dat de decanaten Gent, Oudenaarde, Waasland en Roeselare omvatte (30).

Van heel vroeg al was Roeselare de zetel van een uitgestrekte dekenij, waartoe ook Beselare en Izegem (en trouwens ook Emelgem en Kachtem) behoorden. In 1263 waren Willem en Nicolaas dus ondergeschikten van deken Johannes, die evenwel op zijn parochie de geestelijke voorgedij van de abt van Zonnebeke moest dulden (31), zoals Izegem onder het gezag van de Sint-Martinusabdij van Doornik viel.

Op 12 mei 1559, onder paus Paulus IV, vond er evenwel een herschikking van de bisdommen plaats : Izegem bleef bij het bisdom Doornik, zij het thans in de dekenij Kortrijk, maar Roeselare ging over naar het nieuwe bisdom Brugge, en Zonnebeke en Beselare ressorteerden voortaan onder het eveneens nieuwe bisdom Ieper. Eigenaardig genoeg ging toen Emelgem over naar het bisdom Gent, terwijl Kachtem in het bisdom Brugge opgenomen werd. Zo kon het gebeuren dat

Noten:

- (1) M. VERCRUYSSSE, *Latijnse keuren in verband met de middeleeuwse geschiedenis van Izegem*, 1980, p. 42.
- (2) C. CALLEWAERT, *Chartes anciennes de l'Abbaye de Zonnebeke*, 1925, p. 116-117. Het oorspronkelijk manuscript, met fragmenten van 4 kleine zegels in bruine was, berust in de archieven van het Groot Seminarie te Brugge, fonds Zonnebeke, nr. 53; van het manuscript bestaat een copie in de oorkondenverzameling S, hoofdstuk 113, en een copie uit 1646, zelfde verzameling, nr. 53bis. In de zogeheten "Diplomatieke inventaris", een handschrift van ca 1600, wordt op p. 211 van deze keure een analyse en een beschrijving gegeven. - Gegevens ontleend aan C. CALLEWAERT, *o.c.*, p.116.
- (3) A. VANDROMME, *Muurstenen in de Sint-Tillokerk* (art. in TM 50), 1978, p. 13.
- (4) Om precies te zijn sedert 1112. Zie daarover M. VERCRUYSSSE, *o.c.*, p. 11-12.
- (5) C. CALLEWAERT, *o.c.*, p. 101.
- (6) *Ibidem*, p. 72.
- (7) *Ibidem*, p. 77.
- (8) *Ibidem*, p. 79.
- (9) ..., *Geschiedenis van Vlaanderen*, dl II, p. 115 - in : B.H.DOCHY, *Geschiedenis van de stad Roeselare vanaf de oudste tijden tot heden*, 1949, p. 70.
- (10) C. CALLEWAERT, *o.c.*, pp. 87-88.
Wellicht betrof het hier een landgoed dat eigendom was van de O.L.V.-abdij van Zonnebeke, die sinds 1093 het patronaat bezat over de kerk van Roeselare samen met de daarvan afhankelijke kerk van Oostnieuwkerke en die blijkens een charter uit 1152 ook nog de supervisie op het Roeselaarse onderwijs had. De abdij bezat er ook vele gronden. Zo kocht ze in mei 1244 van ridder Jan van Oostnieuwkerke al de tienden, gelegen in de parochies Roeselare en Oostnieuwkerke, die deze in leen had van Boudevijn, Heer van Izegem. Zie daarover meer in B.H. DOCHY, *o.c.*, pp. 74-76 en M. VERCRUYSSSE, *o.c.*, p. 35.
- (11) Het betrof hier een abdij van reguliere kanunniken van de H. Augustinus.

Johannes, bisschop van Terwaan van 1099 tot 1130, wilde de seculiere kanunniken in zijn diocees omvormen tot reguliere kanunniken, levend in gemeenschap volgens de regel van de H. Augustinus. Dergelijke gemeenschappen van Augustijner kanunniken ontstonden te Lo, Voormezele, Eversam (Stavele), Waasten, Zonnebeke, Watten, Ieper, Veurne, enz... Cfr. B.H. DOCHY, o.c., p. 73.

- (12) C. CALLEWAERT, o.c., p. 88.
Vertaling : ... genoemde Johannes, pastoor van Roeselare, heeft geen enkel recht op bedoeld landgoed.
- (13) A. DE VLAMINCK, *La Mēnapie et les contrées limitrophes à l'époque de J. César*, 1879, p. 108, vermeldt een zekere Petrus, "decanus christianitatis Roslariensis" in 1268 - Cit. in B.H. DOCHY, o.c., p. 70.
- (14) *Chron. et Cart. ^m abbatiae S. Nicolai Furnensis*, p. 61 - Cit. in V. PIL, *Zonnebeke, Heerlijk verleden en zonnig heden*, 1962, p. 38.
- (15) C. CALLEWAERT, o.c., p. 94.
- (16) *Ibidem*, p. 128.
- (17) G.F. TANGHE, *Parochieboek van Iseghem*, p. 21.
- (18) P. DECLERCQ, *Maria-verering te Izegem* - in : J. GELDHOF, *Bij het honderdjarig bestaan van Sint-Hiloniuskerk Izegem*, 1955, p. 123.
- (19) D. DENYS, *Toponymie van Roeselare*, 1952, p. 263.
- (20) D. DENYS, o.c., p. 417.
- (21) *Stadsarchief Roeselare*, nr. 892, fol. 170 v° - Cit. in : D. DENYS, o.c., p. 389.
- (22) D. DENYS, o.c., p. 256.
- (23) A. CARNOY, *Bergnamen in 't Oud-Nederlands*, 1948, pp. 6-7 - in D. DENYS, o.c., p. 186.
- (24) D. DENYS, o.c., p. 186.
- (25) Kerkelijk Archief van Roeselare, 1, Manuale I, fol. 1 r° - Cit. in : D. DENYS, o.c., p. 187.
- (26) D. DENYS, o.c., p. 187.
- (27) V. PIL, o.c., p. 181.
- (28) D. DENYS, o.c., p. 125.
- (29) V. PIL, o.c., p. 182.
- (30) B.H. DOCHY, o.c., p. 69.

(31) Zie hoger onder (10).

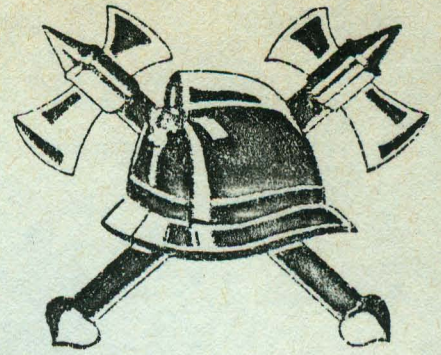
(32) G.F. TANGHE, o.c., p. 23.

De abdij van Oudenburg bezat in de parochie Izegem een meers aan de zuidzijde van de Mandel, het Breed Water geheten. Ook in het zuidwesten van Emelgem bezat ze verschillende stukken grond. Zie daarover meer in : J. VANDROMME, *Bijdrage tot de toponymie van Izegem*, dl I, 1975, p. LI en pp. 35-36.

Bronnen :

- CALLEWAERT, C., *Chartes anciennes de l'Abbaye de Zonnebeke*, Bruges, J. De Plancke, 1925.
- DENYS, D., *Toponymie van Roeselare*, Roeselare, eigen beheer, 1952.
- DOCHY, B.H., *Geschiedenis van de stad Roeselare vanaf de oudste tijden tot heden*, Roeselare, Roeland, 1949.
- GELDHOF, J., *Bij het honderdjarig bestaan van Sint-Hiloniuskerk Izegem*, Izegem, Strobbe, 1955.
- PIL, V., *Zonnebeke, Heerlijk verleden en zonnig heden*, Langemark, Vonksteen, 1962.
- TANGHE, G.F., *Parochieboek van Iseghem, gevolgd door de levensbeschrijving des Heiligen Hilonius, patroon, eersten apostel en pastor dezer plaats*, Brugge, Wed. De Schryver-Van Haecke, 1862-1863.
- VANDROMME, A., *Muurstenen in de Sint-Tillokerk - Artikel in Ten Mandere nr. 50, XVIIIe jaargang (1978)*.
- VANDROMME, J., *Bijdrage tot de toponymie van Izegem, dl I, niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling*, Katholieke Universiteit Leuven, 1975.
- VANDROMME, J., *De 14de- en 15de- eeuwse oorkonden van de Sint-Tillokerk in Izegem, Kritische tekstuitgave, De oorkondentaal*, Brugge, West-vlaams verbond van kringen voor heemkunde, 1978.
- VERCRUYSSSE, M., *Latijnse keuren in verband met de middeleeuwse geschiedenis van Izegem (Ten Mandere nr. 56)*, Izegem, Ten Mandere, 1980.

De ERETEKENS voor de Izegemse Vrijwillige Brandweer

Marcel Nuyttens. Boomforeeststr. 39 - 8700 IZEGEM

Heden ten dage worden aan het personeel van de vrijwillige brandweer, zowel de nationale eretekens verleend voor jaren trouwe diensttijd, dit met inachtname van de rang welke de persoon bij de brandweer bekleed, als de federale eretekens, ondermeer deze van "De Koninklijke Westvlaamse Brandweerefederatie", die met haar binnen- en buitenlandse zusterverenigingen ook over hun specifieke eretekens beschikt.

Gezien er vóór 1896 (Wetsbesluit van 27 juni 1896) géén eretekens voor jaren trouwe dienst aan de leden van de vrijwillige brandweer werden verleend, ontstond reeds vanaf 1875 een tendens om, naar buitenlands voorbeeld, de brandweermannen met lange en voorbeeldige diensttijd met een eretecken te belonen. Zo lieten heel wat steden en gemeenten, meestal de brandweer zelf, eretekens aanmaken om dit euvel op te vangen, waarbij wij dit initiatief later zien overnemen door, de steden en gemeenten zelf en in alfabetische volgorde : Aalst, Anderlecht, Antwerpen, Blankenberge, Borgerhout, Jette, Kortrijk, Ronse, Sint-Gillis-Dendermonde en Turnhout en dit voor de periode tussen 1875 en 1914, in zo ver mij bekend.

Dat de Izegemse vrijwillige brandweer, die steeds haar volle medewerking heeft verleend door bestuursleden te leveren voor zowel de Koninklijke Belgische Brandweerefederatie als voor de Koninklijke Westvlaamse Brandweerefederatie, daarin niet kon achterblijven, bewijzen volgende teruggevonden eretekens.

Aan Luitenant VANBESIEN VICTOR, het kruis voor 50 jaar dienst, Victor Vanbesien die geboren werd te Izegem op 25 december 1832 trad toe tot de Izegemse vrijwillige brandweer op 8 januari 1857 en was in 1909 nog in dienst met de rang van eerste luitenant. Hij overleed te Izegem op 22 oktober 1909, was kleermaker van beroep en woonde in de Meenesstraat, nummer 14. Victor Vanbe-

Joseph Balcaen
1881 - 1968

Victor Vanbesien
1832 - 1909

Lifard Vandaele
1877 - 1957

sien was tevens de vader van Jules Vanbesien, de latere bevelhebber van de Izegemse vrijwillige brandweer en de grootvader van Kapitein Gerard Vanbesien, de sleutelfiguur bij de Nationale en Westvlaamse Brandweerefederaties. Het kruis voor 25 jaren dienst werd verleend aan BALCAEN JOSEPH, Sergeant-Fourrier, Joseph Balcaen was afkomstig van Luigne en aldaar geboren op 25 oktober 1881, in 1901 voldeed hij aan zijn militaire dienstplicht bij het 2e Jagers te Voet, trad tot de brandweer in Izegem toe op 8 februari 1906 om in 1942 eervol op rust te worden gesteld.

Joseph Balcaen was een zeer gekende Izegemse figuur, gezien hij als bakker in de Ommegangstraat een welbeklante bakkerij bezat met een broodronde die zich over gans Izegem uitstreckte.

Bakker Joseph Balcaen overleed te Izegem op 5 oktober 1968 .

Een zelfde kruis voor 25 jaren trouwe dienst is tevens verleend geworden aan korporaal VANDAELE LIFARD, geboren te Izegem op 3 juni 1877. Hij nam dienst bij de Izegemse Vrijwillige brandweer op 26 januari 1902 en kreeg eveneens eervol ontslag in 1942.

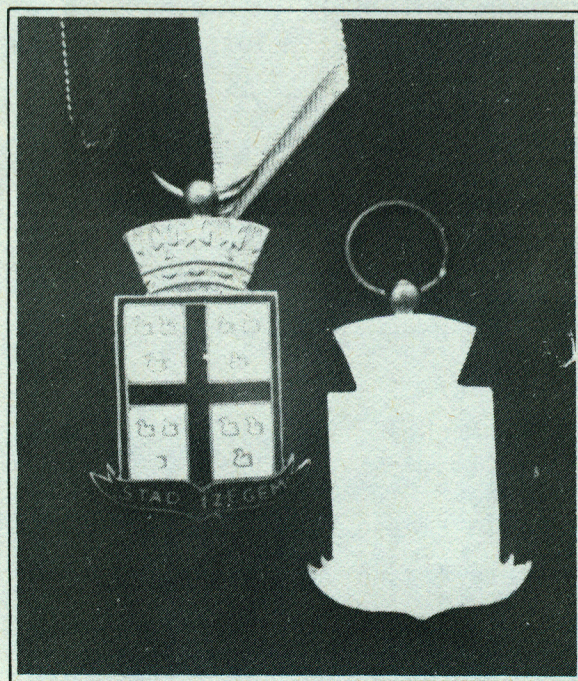
Lifard Vandaele oefende volgende beroepen uit : Herbergier in de Roeselaarsestraat onder de benaming "In Sint-Arnolduskapel" (heden café Milano) en tevens bezat hij een was- en strijkbedrijf, dat hij samen met vrouw en dochters uitbaatte, ook nog in de dertiger jaren wanneer hij naar de Stuivenbergstraat verhuisde waar hij op 19 januari 1957 overleed.

Gezien wij géén juiste datum kennen noch van de uitreiking van het kruis voor 50 jaren dienst, noch van de kruisen voor 25 jaren dienst, nemen wij logisch aan dat het kruis voor 50 jaren dienst moet verleend geweest zijn omstreeks 1908; dit aan Vandaele Lifard na 1927 en dit aan Balcaen Joseph na 1931.

Of er nog meer dergelijke kruisen zowel voor 50 als voor 25 jaren dienst zijn verleend geworden, konden wij met zekerheid en gezien gebrek aan gegevens niet vaststellen.

Na 1960 beloont de Stad Izegem haar personeel, waaronder ook de leden van de Izegemse Vrijwillige Brandweer met een ereteken, zilver voor 20 jaren dienst en goud voor 30 jaren dienst.

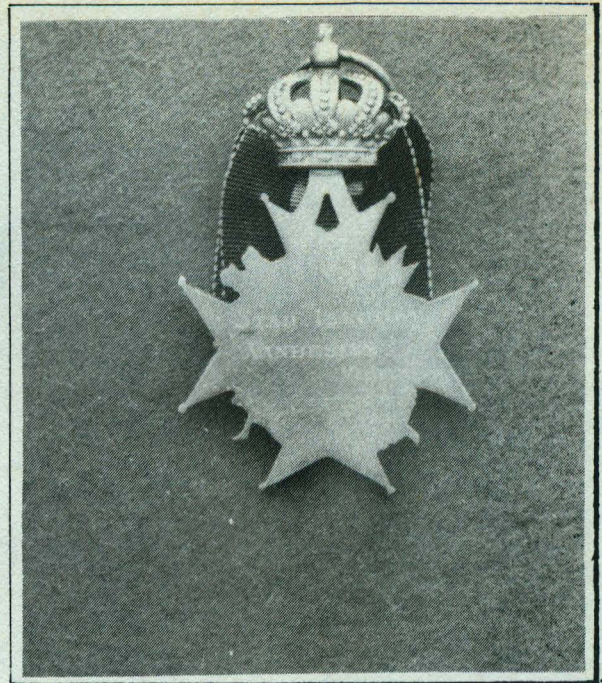
Om de traditie trouw te blijven, laat Kommandant Marcel Nuyttens in 1978 een

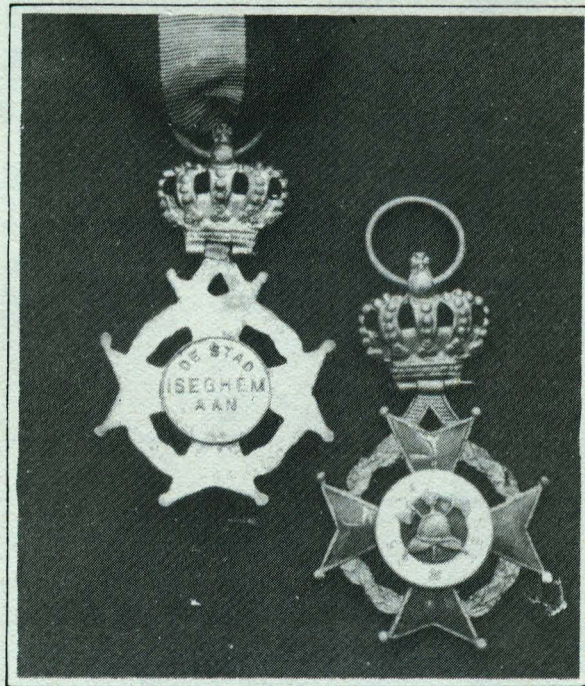
*Het Izegemse Stadsereteken :
- in zilver voor 20j. dienst.
- in goud voor 30j. dienst.*

A

B

† *Kruis voor 50 j. dienst*

A. VOORZIJDE

B. OMMEZIJDE

† *Kruis voor 25 j. dienst.*

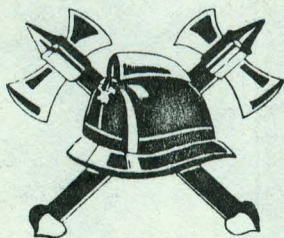
VRIJWILLIGE BRANDWEER IZEGEM

ERE - DIPLOMA

De Izegemse vrijwillige brandweer verleent het gouden ereteken aan

als blijk van erkentelijkheid en voor bewezen diensten.

Izegem,

De officier-dienstchef

Voorbeeld van het afgeleverd diploma dat bij het verlenen van eretekens bij de brandweer gebruikt werd.

Ware grootte: 29 cm x 24 cm.

eretekens verleend aan Bevelhebbers en officieren van buitenlandse delegaties die op het feest aanwezig waren, ondermeer uit Nederland, Duitsland, Frankrijk, Engeland en de Verenigde Staten van Amerika.

BESCHRIJVING VAN DE HOGER VERNOEMDE ERETEKENS : _____

KRUIS VOOR 50 JAREN DIENST :

Aan een nationaal driekleurig lint met 27 mm. breedte, een ring, waaraan bevestigd een kroon met daaronder een Maltezerkruis met witte émaille, tussen de armen van het kruis een lauwer- en palmtakring van groene émaille, op het kruis zelf in het centraal gedeelte een rondel, waarop in gouden letter op zwarte émaille volgende tekst "50 JAAR DIENST X" en in het midden op witte émaille een gouden brandweerhelm.

Op de vlakke goudkleurige keerzijde lezen wij volgende ingegraveerde tekst op drie lijnen : "STAD ISEGHEM VANBESIEN VICTOR".

Wij vermoeden, gelet op de stijl en manier van uitvoering dat dit kruis zou zijn aangemaakt bij het Huis Fisch te Brussel, het eretecken zelf is uit koper vervaardigd.

KRUIS VOOR 25 JAAR DIENST :

Aan een nationaal driekleurig lint met 34 mm. breed een kroon aan ring, daaronder een Maltezerkruis met blauwe émaille, verbonden door een opengewerkte band van lauwertakken, goudkleurig, in het midden een rondel van wit émaille met daarop in gouden letters "25 JAAR DIENST" en een vierbladerige sierbloem, het centraal gedeelte is van blauwe émaille met daarop een gouden brandweerhelm op twee gekruiste brandweerbijlen en een fakkel.

Op de goudkleurige achterzijde lezen wij in relief : "DE STAD ISEGHEM AAN" en er onder door ingraving aangebracht, ofwel "BALCAEN JOSEPH" of "VANDAELE LIFARD".

Deze eretekens zijn vermoedelijk door het Huis J. Fonson te Brussel vervaardigd en zijn van koper.

GOUDEN EN ZILVEREN ERETEKEN NA 1960 :

Een zwart-wit lint, kleuren van de Stad Izegem, breed 35 mm. houdend aan een ring het Izegemse stadswapen, voorzien bovenaan van een bladerkroon, onder

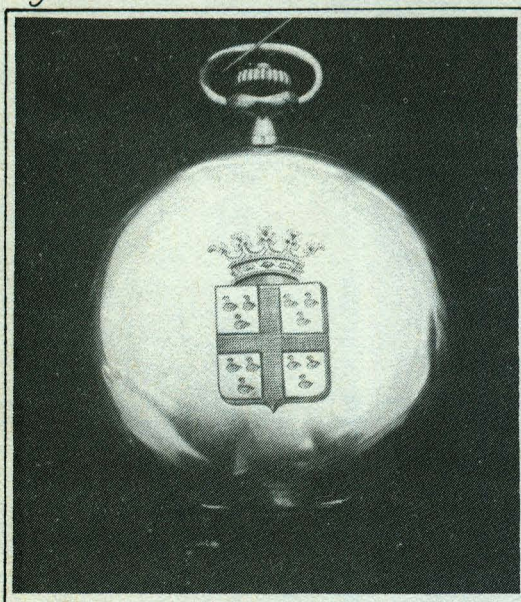
EEN MERKWAARDIG GESCHENK :

Ondanks het feit dat het niet kan aanzien worden als een ereteken, meen ik toch dat het geschenk onder deze vorm door de Vereniging van Handel en Nijverheid aan Kommandant Jules Vanbesien aangeboden, het vermelden waard is. Het gaat om een gouden beschermd zakuurwerk, dat op het beschermingsdeksel vooraan een ingegraveerd gekroond wapenschild van de Stad Izegem vertoont. Wanneer wij dit deksel openen merken wij op : een keurmerk met Cerèshoofd naar links, er onder in een cirkel lezen wij : "Omega" en rond de cirkel "Swiss Made - Fabrication Suisse", onderaan omkaderd "18 K - 0750" en terug een omkaderd keurmerkje met de cijfers 14 en een & teken, tevens het nummer : 7580324.

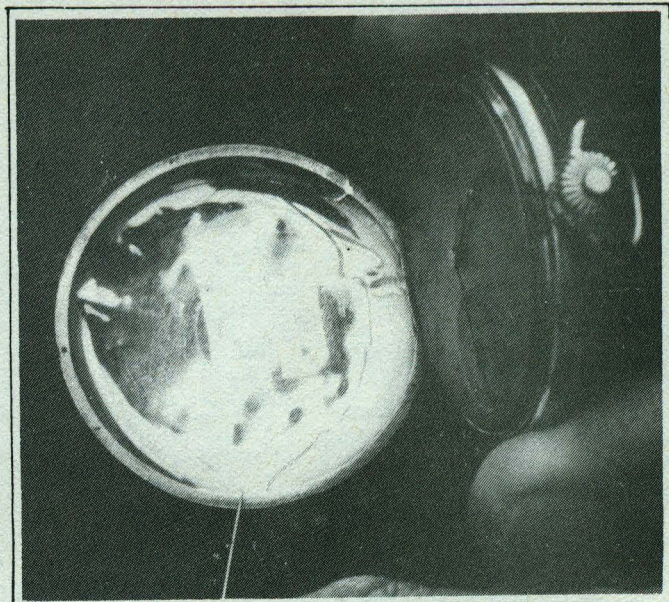
Gegraveerde opdracht :

Jules Vanbesien 1869 - 1939.

Het Izegemse stadswapen op het beschermingsdeksel.

De binnenkant van het beschermingsdeksel

Bij het openen van het achterste beschermdeksel krijgen wij zelfde beeld als reeds beschreven, de binnenzijde die het loopwerk beschermd heeft volgende ingraving : bovenaan een versiering van zeven prijsspenningen, daaronder "Omega - Bienne - Genève", volgt een lijnsierscheiding met daaronder "HANDEL EN NIJVERHEID DEN KAPITEIN JULES VANBESIEN AANGEBODEN" terug een lijnsierscheiding waarna volgt : "10 AUG. 1930".

Dit waardevolle geschenk, geeft blijk dat Kommandant Jules Vanbesien, zêër gewaardeerd was als brandweerbevelhebber, hij kon dan ook op volgende loopbaan terugblikken : Geboren te Izegem op 20 september 1869, vervulde zijn militaire dienstplicht bij het 3e Linie Regiment in 1888, nam dienst bij de Stedelijke vrijwillige brandweer op 8 maart 1892 en volgde Kommandant Sylvain Eeckhout op als bevelhebber de 29 december 1913, om met rust te gaan op 18 november 1933, hij stierf te Izegem op 3 april 1939, met de rang van erebevelhebber.

Van beroep was hij schoenmaker en tevens uitbater van de herberg "In 't Nieuw Kwartier" in de de Pêlichystraat.

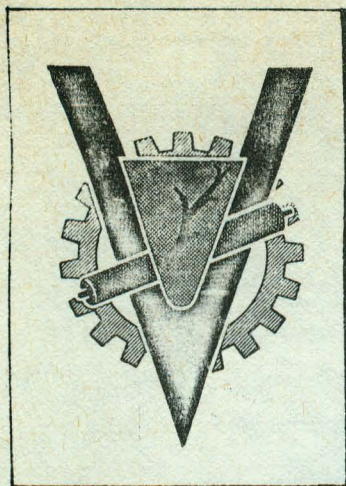
BRONNEN :

- * Récueil Illustré des Ordres de Chevalerie et Décorations Belges de 1830 à 1963 - H. Quinot - 5e uitgave 1963.
- * Eigen archief.

MET DANK VOOR HUN MEDEWERKING AAN :

- * Mevrouw Jozef D'hondt-Vantorre
- * Heer en Mevrouw G. Leenknecht-Vandaele
- * Heer en Mevrouw Marcel Balcaen-Vandekendelaere
- * Heer en Mevrouw R. Verstraete-Vanbesien
- * Heer Roger Coolen.

Kleurenfoto's van boven beschreven eretekens kunnen door overschrijving van 25 frank per foto en 20 frank portokosten op postrekening 000-0110225-33 van M.Nuyttens te 8700 Izegem bekomen worden.

Drukkerij VANDOORNE 60 jaar

Voor de "DRUKKERIJ VANDOORNE" was het jaar 1982 een heel bijzonder jubeljaar. Voor deze Izegemse drukkerij betekende 1982 een mijlpaal in haar bestaan en kon ze meteen bogen op ZESTIG JAAR ononderbroken prestatie en een voortdurende stille uitbreiding.

Daar we wat laat kennis kregen van deze genoemde viering en de nummers van ons periodiek reeds overvol waren, willen we nu graag een artikel wijden aan de groei van deze drukkerij, die ook een van de oudste geworden is, die het BOZE IZEGEM binnen zijn muren, reeds zes decenia kent.

François Theofiel Vandoorne werd te Izegem geboren op 22 december 1892 als zoon van François en van Marie Sylvie Linseele. Bij zijn geboorte-aangifte werd, door een administratieve vergissing, de naam van zijn vader ingevuld voor de naam van de zoon. De familie noemde hem steeds bij de door hem gekozen naam "Eugène".

Na de lagere school en 2 jaar middelbare studies in de "Broedersschool", werd Eugène Vandoorne leerling-drukker. Goeie leerlingen, voor wie verder studeren niet mogelijk was in die tijd, kwamen vaak in dat beroep terecht, daarvoor moest je toch wat van letters en taal afweten.

Hij kreeg zijn eerste opleiding van de latere burgemeester Emiel Allewaert, in de drukkerij van de Wed. Nonkel en Zoon (nu "Drukkerij Nonkel") en bekwamde zich verder in verschillende drukkerijen in en buiten Izegem.

In zijn jeugd was hij lid van zang-, muziek- en toneelgroepen : *Mandelkoor, Gretrykring, Kongregatiemuziek* e.a.

Later zong hij de baspartij in de *Peter Benoit-kring* en werkte mee aan verschillende Kerstfeesten van de Middenstand.

Hij was ook actief lid en bestuurslid van de *Derde Orde*.

Op 2 april 1921 huwde hij met Rachel Gryspeert en gingen zich vestigen in de Kruisstraat nr. 3.

Reeds in 1920 hadden zij dit huis aangekocht en er een winkel van schrijfen rookgerief ingericht. De woningnood was in die na-oorlogse jaren nog vrij groot zodat de vorige bewoonsters nog ruim twee jaar (tot 1921) een paar kamers betrokken in hetzelfde huis voor zij een andere woning vonden.

In 1922 werd een dochter, Agnes, geboren. Datzelfde jaar werd een gewichtige beslissing getroffen met een eigen drukkerij te beginnen die op 22 maart officieel ingeschreven werd.

In die tijd kon men nog "klein" beginnen, maar een drukpers, een snijmachine, de nodige loodzware letters en nog wat klein gerief werden op zolder geïnstalleerd.

De zaken draaiden goed. Er werd een eerste arbeider in dienst genomen en er werd uitgekeken naar uitbreidingsmogelijkheden.

In 1926 werd het huis in de Roeselaarsestraat, nu nr. 116 te koop gesteld. Eugène Vandoorne wilde het graag kopen maar, boterhandelaar Stragier was hem te vlug af. Toen lukte het Eugène Vandoorne het huis te huren. De winkel werd groter uitgebouwd en achteraan was er een ruime werkplaats. De drukkerij werd heel wat uitgebreid.

Naast familie- en nijverheidsdrukwerk werd in die tijd elk jaar de zeer verspreide "*Alamanak van Don Bosco*", een flinke brochure, gedrukt.

Het was de gouden tijd van de schoennijverheid en de tijd van de gouddruk. In de lederen binnenzool van de schoenen werd toen met echt bladgoud het fabrieksmerk gedrukt. Die gouddruk was onuitwisbaar, zelfs sterker dan de wereldberoemde Izegemse schoenen van toen. "Dorure op leder" stond er op het uithangbord van de drukkerij en er werden elk jaar vele duizenden paren zolen door echtgenote Rachel, uiterst zorgvuldig, met het kostbare goud bedrukt.

In 1927 werd een zoon geboren, René, die later het bedrijf zou voortzetten.

In 1932 stelde voerman Jules Vandewalle-Devos een stuk grond aan de Zuidoosthoek van de Krekelstraat en de Vandenbogaerdelaan openbaar te koop.

drukkerij
Vandoorne

1926 - De "DRUKKERIJ VANDOORNE" in de Roeselaarsestraat.

1935 - De drukkerij op de hoek van Krekelstraat en Van den Bogaerdelaan.

Eugène Vandoorne kocht de ganse hoek en bouwde er een drukkerij met winkel en woonhuis. Die ligging was goed gekozen. De winkel lag op de schoolweg van de studenten die dagelijks naar het college liepen en die lui hebben toch altijd iets van doen. De zaak floreerde goed en iedereen wist de winkel van Vandoorne zijn. ... "Ge weet wel, op 't hoekske van den Boulevard !" Ook de inwoners van de Bosmolens en van Sint-Elooïs-Winkel kenden spoedig de nieuwe zaak op hun weg naar de stad.

Toen een machinefabriek aan bijna alle schoenfabrieken een machine verkocht voor "dorure op leder" was dat voor de drukkerij een zware tegenslag. De nieuwe machine werkte met een papierstrook waarop de goudlaag was aangebracht, het werk was veel eenvoudiger en goedkoper, maar dat zo'n goudstempel niet duurzaam is, kan iedereen ook nu in zijn eigen schoenen vaststellen...

Maar ook de borstelfabrikanten waren goede klanten. Op elke borstel kwam een mooi, meerkleurig sieretiketje met een keurige uitkapvorm. Veel kleine borstels werden, bedrukt met één of andere reclame, als relatiegeschenk of promotie-artikel cadeau gegeven.

Tijdens de yo-yo-rage vervaardigden de borstelfabrieken vele duizenden ronde schijfjes voor yo-yo's die ook met een merknaam of reclame bedrukt werden. Karrevrachten hout werden de drukkerij in- en uitgevoerd. Soms leek het meer op een hout- dan op een papierbedrijf !

Het échte drukwerk bleef natuurlijk het voornaamste en vooral het meerkleurwerk werd gunstig bekend. Reeksen uitnodigingen en affiches voor allerlei vertoningen in stad werden met fraaie lino-snedes versierd en zèèr verzorgde vierkleurencatalogussen kwamen van de nieuwe, moderne drukpersen.

Tijdens de oorlogsjaren liep de bedrijvigheid natuurlijk terug. Toch volgde de drukkerij ook nu de Izegemse vindingrijkheid. Als een groot deel van de bevolking met sigaretten rollen een goeie cent ging bijverdienen (alleen wie dat gedaan heeft, weet wát er zoal in die rokertjes de tabak verving) werden sigarettenblaadjes "tuben" verkocht en sigarettendoosjes gedrukt.

In 1942 werd Eugène Vandoorne ziek en zijn toestand verergerde regelmatig.

In 1945 nam zoon René het bedrijf in handen en bracht in korte tijd een gron-

dige vernieuwing en een grotere modernisering teweeg.

Op 23 oktober 1954 huwde hij Paulette Denys, dochter van Jérôme Denys-Simone Verfaillie.

Eugène Vandoorne verhuisde naar de Roeselaarsestraat nr. 138, met zijn echtgenote en dochter Agnes, die onderwijzeres was aan de Meisjesschool van het Heilig Hart. Hij stierf op 4 mei 1955.

Het jonge paar zette zich volledig in voor drukkerij en winkel. Men kreeg naam voor bijzonder verzorgd drukwerk en steeds verzorgde etalages.

Het gezin kreeg drie dochters : Mieke, Lieve en Ann.

Winkel en drukkerij werden opnieuw te klein, er moest uitgezien worden naar grotere behuizing en ruimere werkplaatsen.

In 1963 verhuisde de firma voor de derde keer, nu naar de Prinsessestraat 156-158 waar de drukkerijuitbreiding de volste aandacht kreeg.

De drukkerij was nu in volle bloei en op 1 maart 1972 wordt de zaak omgevormd tot een P.V.B.A. 1972 Was voor Drukkerij Vandoorne een jubeljaar. Wat vader en moeder gegrondvest hadden en wat door de werkkraft van de zoon en echtgenote was uitgebouwd, stond nu voor een jaar "IN 'T GOUD". Bij deze gelegenheid werden de jaarkalenders van de drukkerij ook in het goud gedrukt en verspreid.

Op 11 december 1976 werd René Vandoorne, zaakvoerder van de P.V.B.A., bij een verkeersongeval, als voetganger, te Oostende levensgevaarlijk gewond, wat natuurlijk een moeilijk te verwerken tegenslag betekende voor het bloeiende bedrijf.

Echtgenote Paulette nam de taak van zaakvoerder over.

Gesteund door de kinderen en de uitzonderlijke inzet van het personeel ging de zaak verder. De technische leiding werd dan voor Willy Geldof waargenomen die ze nog steeds punctueel verzorgd. Met vereende krachten werd er in geslaagd de drukkerij op peil te houden en het tewerkgestelde personeel kon zijn werkgelegenheid behouden.

Zo kwam 1982 en bracht het zestigjarig bestaan !

"Ten Mandere" wenst dan gulhartig aan de "Drukkerij Vandoorne" nog verdere en intense bloei toe en ... nog vele, vele jaren !

Bijzondere rouwgedachtenissen te Yzegem

VANDROMME A. : Blauwhuisstr. 52. 8700 Izegem

Sedert ruim twee eeuwen is het gebruik van rouwgedachtenissen in de Lage Landen een steeds terugkerend feit bij de uitvaarten.

Op verschillende plaatsen zijn personen deze rouwgedachtenissen gaan verzamelen of doen het nog. Voor sommige genealogen is zo'n verzameling dan ook een rijke bron van informatie.

Kijken we b.v. naar de "*Verzameling Slosse*" (1) te Kortrijk met meer dan anderhalf miljoen gedachtenissen uit zijn tijd of later aangevuld. Dat blijft toch een unicum dat zijn waarde blijft bewaren en dat heel wat informatie en vervolledigingen geleverd heeft en blijft leveren.

Naast de gedrukte tekst werden in al die jaren, allerlei prentjes op de markt gebracht die even verscheiden waren als onze temperaturen verschillen en die mee varieerden met tijd en mode.

Het is een algemene vaststelling in onze XXste eeuw, de eeuw van telecommunicaties, snel verkeer en geloofscrisis, dat met de toenemende jacht naar geldzucht, machtsverovering en genotzucht, er een snelle afname te bespeuren valt van het godsdienstige dat sinds Vaticanum II een felle deuk heeft gekregen en dat bij de heiligencultus vooral voelbaar tot uiting komt.

Vorige eeuw was dat ook helemaal anders. Een trend van heiligenverering bleef zelfs doorgaan tot voor W.O. II.

In die periode waren er ook minder beeldenreeksen en prentjesverzamelingen, iets waarmede onze tijd werkelijk overspoeld wordt en wat bij de jeugd vooral met open armen wordt aanvaard.

In de voor-oorlogse periode legden heel wat schoolgaande kinderen, vooral meisjes, verzamelingen aan van diverse heiligenprentjes waarvan de laatste aanwinsten en de zeldzaamste exemplaren vaak een veilig onderkomen in hun dikke missaals vonden en die gedurende de dagelijkse schoolmissen wel af en toe hun kijklust hielpen bevredigen.

In de vorige eeuw waren er zelfs heel wat verenigingen die hun patroonheilige op rouwgedachtenissen van een van hun afgestorven medeleden terugvonden. Bij een onderzoek hier ter plaatse werden er verschillende aangetroffen.

A. SINT-TILLO _____

Tillo, de patroon van stad en van de dekanale kerk en in België alleen in Izegem te vinden, mag dus wel aangezien worden als een bijzonder geval. Deze Izegemse patroonheilige werd meerdere malen gebruikt als illustratie op een gedachtenis en vooral toen E.H. Leopold Slosse hier te Izegem onderpastoor was (1872 - 1891) (2). Dezelfde Sint-Tillo diende niet alleen als rouwgedachtenis ermee te drukken, maar ook eerstecommuniegedachtenissen werden ermee geïllustreerd.

Van deze patroonheilige zijn drie verschillende voorstellingen bekend.

Het eerste prentje is een neogotische afbeelding van Sint-Tillo, voorgesteld in een nis, achter hem links bemerken we de slanke toren van onze dekanale kerk. Op de linkerzijde van het printje loopt een banderole met de tekst : + HEILIGE HILONIOUS APOSTEL EN PATROON VAN ISEGHEM B.V.O. Helemaal onderaan vinden we het gekroonde wapenschild van stad. Het printje vermeldt nog onderaan : Steendruk K. Vande Vyvere-Petyt, Brugge, en draagt het nr. 32 a. Het tweede is qua tekening identisch met het eerste prentje maar het kreeg een rouwrand bij van 5 mm. Naast de naam van de uitgever kwam geen reeksnummer meer voor.

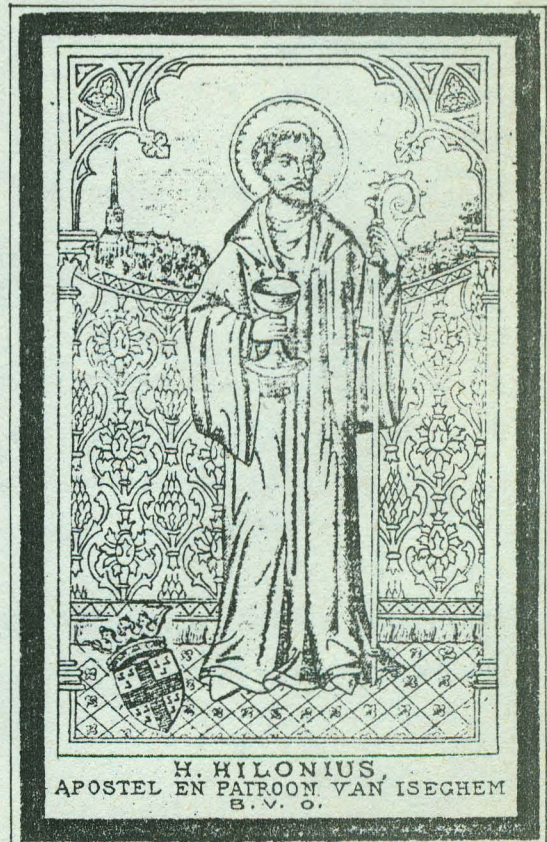
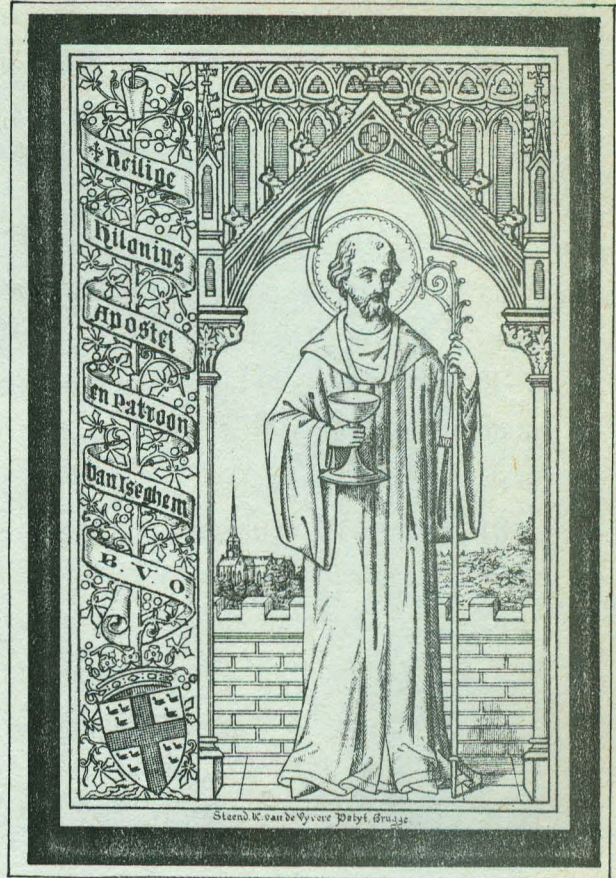
Een derde prentje geeft ons als het ware een slechte kopie van de vorige exemplaren. Het is van de hand van een minder begaafde tekenaar.

Ook is het wel aan te zien aan stand en plooierval dat de Sint-Hilonius van de firma Vande Vyvere bekend was. De heilige is hier afgebeeld in een neogotisch raam.

Achter hem hangt een zware draperie met een vreemd bloemenmotief.

De vloer waarop de heilige staat vertoont een zeer slechte perspectief. Helemaal in de verte links vinden we de Sint-Tillokerk van Izegem die zeer slechte perspectivische afwijkingen vertoont midden een onduidelijke groenaanplanting.

Aan de rechterkant vinden we ook gras en bomen zoals bij de afbeelding Vande Vyvere maar weer van veel flauwer gehalte.

Het gekroonde wapen onder links is weer een kopie zowel van stand als van vorm. De banderole komt niet voor maar dezelfde integrale tekst wordt onderaan het printje weergevonden. Er is hier geen uitgever vermeld. Op de keerzijde vinden we de gedachtenis van Christina Nuttens, huisvrouw van Schepen Carolus Vande Kerckhove, geboren op de Krekelmote te Izegem op 25 maart 1820 en er overleden op haren feestdag, de 24 juli 1889. Onderaan lezen we : Iseghem - J. Dooms, boek - en steendrukker.

Er is ook nog een vierde Sint-Hiloniusprentje te vinden. (D.A.I. - Slosserfonds IV/160). Het komt uit de drukkerij van J. Dooms, Sint-Hiloniusstraat, Iseghem.

Deze afbeelding is echter zeer gelijkend op het derde prentje van deze reeks, alleen enkele kleine details verschillen.

Bij de vergelijking van de exemplaren 3 en 4, komen we stilaan tot de vaststelling dat nr. 4 een volledige afdruk is van nr. 3 die nadien werd bijgewerkt.

- Sint-Tillo kreeg een nieuw hoofd.
 - De vloertekening werd van lijn verzwaard.
 - Het stadswapen kreeg wat wit rond zijn bladerkroon om deze beter af te lijnen. Het schild zelf werd OMGEKEERD aangebracht, zodat de mereltjes naar de verkeerde kant uitkijken.
 - De verre achtergrond - de Stad Izegem en de bomen - zijn zeer gelijkend maar ze werden toch door een "niet zo vaardige hand BIJGEWERKT".
 - Onderaan het prentje staat nog een tekst : *Steend : Van J. Dooms, Iseghem ...*
- Alles bij elkaar een slechte kopie van nr. 3.

B. SINT FRANCISCUS XAVERIUS

Op 3 maart 1872 had de jeugdige onderpastoor *Hendrik Vandendriessche* (Onderpastoor benoemd 25.10.1871) (3) samen met E.P. Van Caloen een afdeling gesticht van het genootschap van de H. Franciscus Xaverius.

Hun vergaderzaal was gelegen in het oud gebouwencomplex van de Zusters van Liefde in de Roeselaarsestraat waar heden de kliniek en de kraaminrichting Sint-Anna staat. Daar konden de werklui op zon- en feestdagen een aangename en fatsoenlijke ontspanning vinden.

Na een plechtig lof om 4 uur kon men kaarten en bollen tot 8 uur. Ook kon

er gerookt worden. In die avonduren werd er ook schuimend bier getapt om na elke teug de snorren eens schoon te zuigen.

In de volksmond werd deze genootschap, de plaats van de samenkomst en ook de leden, "DE XAVERIANEN" geheten. Voor de gewone man was dat wel wat lang en ongewoon en de naam van FRANCISCUS werd reeds gauw aan het volks gebruik aangepast en in "CISKES" veranderd. Dat lag veel gemakkelijker.

De heer *Baron Jean Gilles de Péligny* spoorde de jonge onderpastoor aan om nog meer te realiseren. Het bleef niet bij louter aansporen, hij beloofde aan deze flinke werker ook financiële hulp. Zodoende ontstonden er in Izegem in enkele jaren tijd en door de werklust van *E.H.H. Vandendriessche* heel wat sociale instellingen die voor hun tijd van de eersten waren die in België bekend waren, tevens groei en bloei kenden en als voorbeeld voor vele anderen zouden genomen worden. Toen in 1897 de Xaverianen van vergaderplaats moesten veranderen en ze in hetzelfde jaar in de Kruisstraat het GILDENHUIS (A.C.W. - lokaal) bouwden, lag het in de lijn dat de oud-Xaverianen dit nieuw lokaal, waar dezelfde mensen elkaar ontmoetten, ook weer CISKES gingen noemen.

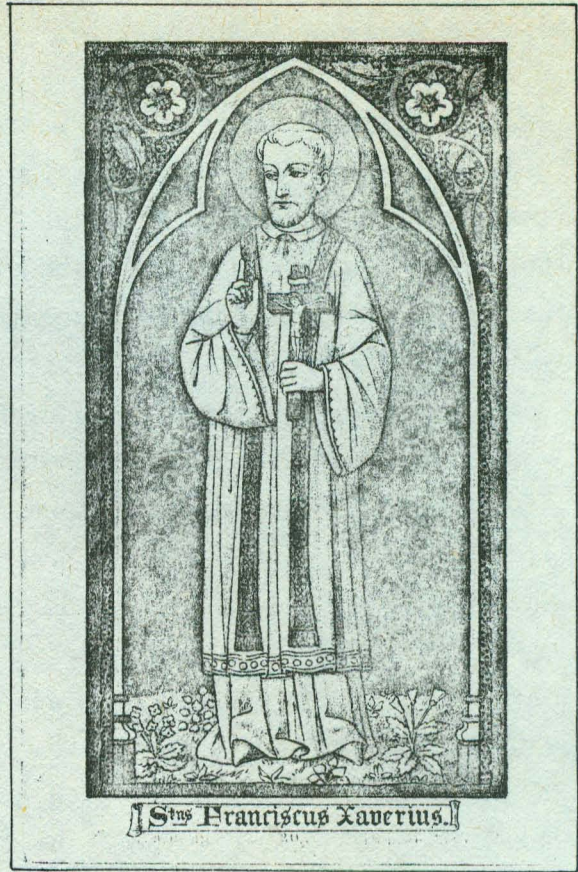
In 1898 waren de gebouwen klaar en op 26.06.1898 werden ze dan ook door Mgr. Waffelaert plechtig ingewijd.

Er zijn hier uit deze periode vier soorten rouwgedachtenissen bekend die de H. Fr.Xaverius afbeelden. Op een eerste afbeelding vinden we de heilige ten halven voorgesteld met roket en stola, het missiekruis in de linker hand en met zijn rechter hand maakt hij een wenkend gebaar. Achter hem een woeste zee met een paar zeilschepen, en onderaan de tekst : *S. FRANÇOIS XAVIER de la Compagnie de Jésus, Apôtre des Indes / van de Societeit Jesus, Apostel van Indiën*. Het geheel is omgeven met een rouwrand van 4 mm.

Er werden van deze afbeelding meest rouwgedachtenissen gebruikt voor afgestorven Xaverianen in deze periode van de XIXde eeuw.

Een tweede afbeelding is van de uitgeverij Sint-Augustin nr. 30 déposé 1885 c.b. en geeft de vaste indruk geen rouwprintje te zijn.

Toch werd het voor dat doel gebruikt en wel voor de gedachtenissen bij de jaarmis voor de overleden leden van deze genootschap die gestorven waren tussen 03.12.1885 en 01.09.1887. Hier vinden we oker, paars en goud als gekozen kleuren. De heilige staat in een neo-gotisch nis midden wat wilde bloemen met pij, roket en stoel.

In zijn linker hand houdt hij weer het missiekruis en met zijn rechter hand geeft hij een zegenend gebaar. Onderaan loopt een banderole met volgende tekst : Stus Franciscus Xaverius.

De derde en de vierde afbeelding zijn zeer gelijkend. Ze zijn afkomstig van de steendrukkerij Dooms van Izegem en getuigen weeral niet van grote kunst-smaak. In de neo-gotische nis staat een H. Fr. Xaverius ten voeten uit getekend tussen de wilde bloemen dicht bij een strand. Rechts zien we een deel van de zee waar een mini-zeilbootje aangelegd heeft. Achter de heilige een sterk geborduurd paneel met zware franjes. Hij houdt een missiekruis in zijn linker hand en zegent met zijn rechter. Hij draagt een zwarte pij, een roket en een stoel. Onderaan staat de tekst : H. Franciscus Xaverius / bid voor ons.

Op de derde soort afbeeldingen vinden we onderaan nog een vermelding : *Steend : Van J. Dooms, Iseghem.*

De vierde afbeelding is volledig gelijk aan de derde. De verschillen liggen enkel in het aangezicht van de heilige en bij nr. vier ontbreekt de vermelding van de uitgeverij volledig.

C. SINTE BARBARA

Een rouwgedachtenis met de H. Barbara is wel een zeer uitzonderlijk geval. We vinden de heilige in een neo-gotische nis op een zode vol gras en bloemen. Achter haar staat een toren met twee verdiepingen. De gekroonde heilige met kleed en mantel draagt in haar linkerhand een palm en met de rechterhand houdt ze een zwaard. De achtergrond bestaat uit een geruite oppervlakte met een klein cirkelmotief.

Onderaan lezen we *S. Barbara. Druk. K. Vande Vyvere-Petyt, Brugge. Eigendom 1877.*

Dit prentje is de rouwgedachtenis van Joannes Vandommele, echtgenoot van Pharaïldis De Coene. Hij was geboren te Izegem op 2 december 1832 en hij kwam hier te overlijden op 14 januari 1886.

Waarom nu juist een gedachtenis met de H. Barbara ?

Wanneer we de verdere tekst van deze gedachtenis doormaken dan kunnen we lezen dat deze Joannes Vandommele lid was van de gilde van Sinte Barbara (4) en daarmee is dan ook alle verdere commentaar overbodig.

St Crispijn en St Crispinianus.

179. Ch. Van de Vyvere-Peityt, Bruges (Belgique)

S. Barbara.

180. Ch. Van de Vyvere-Peityt, Bruges

D. SINT CRISPIJN

In diezelfde periode was de schoenmakerij hier te Izegem een sterk groeiende plaatselijke nijverheid. Op verschillende plaatsen van stad ontstonden er in die tijd wijkgebonden verenigingen van schoenmakers die onder de naam van CRISPIJNGILDEN (5) bekend werden.

Ook van deze patro(o)n(en) van de schoenmakers (HH. Crispijn en Crispiniaan) werd een gedachtenis gevonden.

Op deze lithografie vinden we de beide heiligen gaande in een Romaanse nis. Ze zijn blootsvoets en dragen de korte Romeinse tunica gebonden met een singel. Beide jonge mannen houden ook een palmtak tegen hun linker schouder en een van beiden draagt een schoenmakershamer in de rechterhand. De achtergrond is fijn geruit en versierd met cirkeltjes en Sint-Andrieskruisjes. Onderaan op de banderol : *St. Crispijn en St. Crispinianus*. Rond de tekening is een rouwrand van 5 mm. Helemaal onderaan lezen we : *Lith. Ch. Vande Vyvere-Petyt Bruges (Belgique)*.

Wellicht was het een gedachtenis van een schoenmaker die lid was van een Sint-Crispijngilde. Dat kon niet achterhaald worden. Uit de tekst op de omme-kant werd wel duidelijk aangestipt dat de overledene op Sint-Crispijnsdag, 25 oktober (1809) geboren was.

Van deze afbeelding werd nooit meer dan één exemplaar gevonden.

E. O.L.VROUW VAN SCHERPENHEUVEL

Mgr. Joos BOUCKAERT (° Brugge 1583 - + Ieper 1646), VIIIste bisschop van Ieper en opvolger van de zo bekende JANSENIUS is wel een Izegemnaar te noemen, hoewel hij in een troebele godsdienstperiode te Brugge het levenslicht zag. Zijn ouders waren echter gevluchte Izegemnaren die slechts voor korte tijd in "Het Venetië van het Noorden" een veiliger onderkomen zochten. (*Cfr. T.M. nr. 7 - III/1 - p. 29-35*).

Joos Bouckaert was van 1610 tot 1641 pastoor van Scherpenheuvel. Zo beleefde hij van dichtbij de groeiende volkstoeloop rond de eik met het beeld van O.L.Vrouw. De boom met het devotiebeeld werd geveld en uit de stam werden honderden beeldjes gesneden en over het land verspreid. Pastoor Bouckaert kreeg ook zo'n beeldje, dat later in het bezit kwam van zijn zuster Anna die hier te Izegem woonde en het op 14 januari 1665 aan de kerk van Izegem schonk.

Dit kostbaar kleinood is nu te zien in de Sint-Tillokerk, in de noorderkruisbeuk en werd in 1947 voorzien van een eikenhouten versiering die door de heer Marcel Vandecapelle uitgevoerd werd en versierd werd met een portret van Mgr. Bouckaert van de hand van Jos Speybrouck uit Kortrijk. In het bovenvermelde nummer van T.M. werd deze versiering grondig besproken en van de nodige illustratie voorzien.

Mgr. Bouckaert werd pas in 1641 bisschop van Ieper benoemd, dat was drie jaar na de dood van Jansenius die aan de pest gestorven was. Ook de nieuwe bisschop kende slechts een korte werkperiode. Hij stierf reeds in 1646 te Ieper en werd daar in het koor van de kathedraal begraven. Het bisdom Ieper bleef als bisdom bestaan van 1559 tot 1801. In het totaal kende het zestien bisschoppen.

Deze bijzondere verering werd ook geuit in het drukken van prentjes met O.L. Vrouw van Scherpenheuvel. Het exemplaar dat van de pers kwam bij de Wed. J. Petyt in Brugge was tweekleurig : een zwarte druk op een lichte waterbeige grond.

In een neogotische nis vinden we het 12 cm. hoog Izegemse Lieve Vrouwebeeldje van Scherpenheuvel centraal met een versierde, hangende doek achter het beeld aan.

Aan de linkerzijde bemerken we de eik met het Mariabeeld en een viertal bidende personen. Aan de rechterzijde zien we de basiliek van Scherpenheuvel met een aanrukkende bedevaart.

Bovenaan het prentje is een banderol te vinden met de Latijnse tekst :

EGO DILIGENTES ME DILIGO

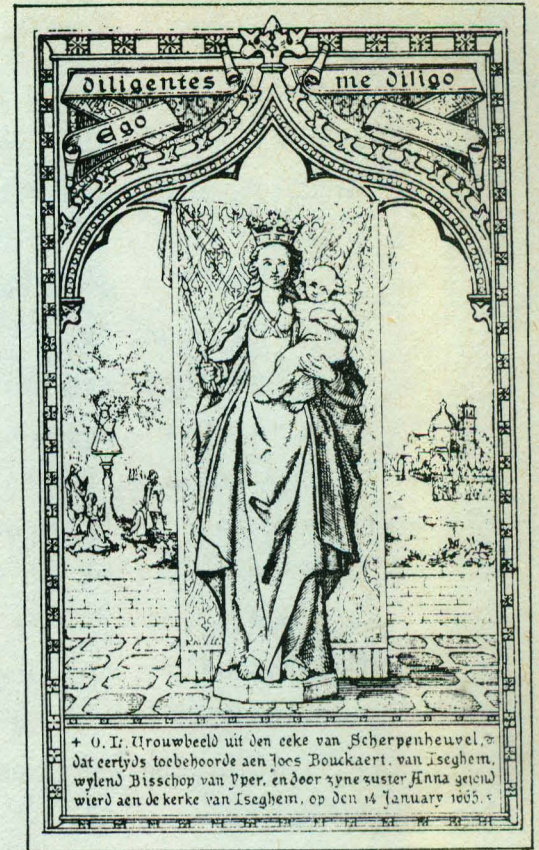
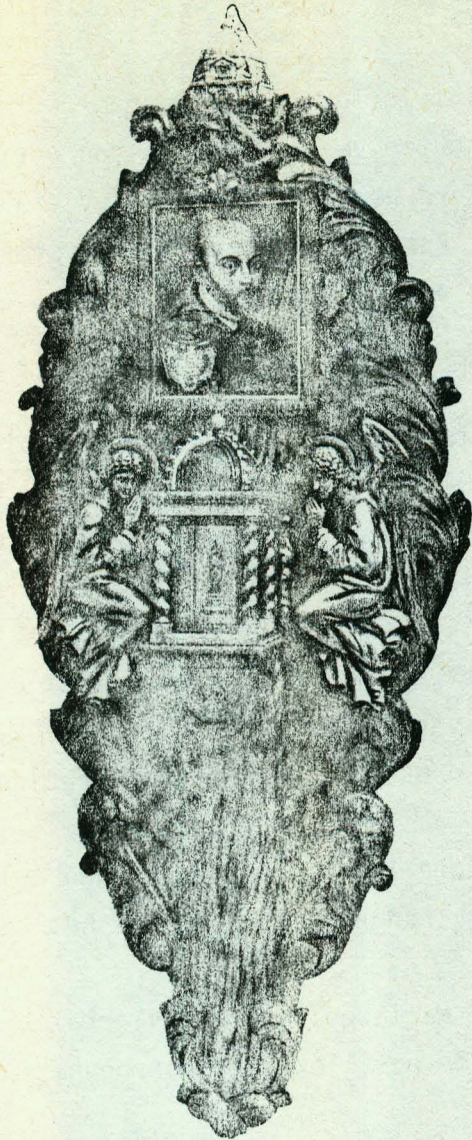
Wat we vertalen : *WIE MIJ GAARNE ZIET ZIE IK OOK GAARNE.*

Onderaan staat een Nederlandse tekst met een korte historische uitleg betreffende het beeld.

Deze rouwgedachtenis is van Romanie Laridon (° Izegem 20.05.1833 - + Izegem 27.01.1874) dochter van Joannes Franciscus en Rosalia Lapeire, huisvrouw van Ludovicus Vanden borre.

Het enige verband tussen deze overledene en O.L.Vrouw dat kon gevonden worden, was de maand van haar geboorte. De druk werd verzorgd door de drukkerij Goethals - Priem te Izegem.

Deze rouwgedachtenis komt vrij zeldzaam voor.

- MIDDEN: Het 12 cm hoog houten beeldje van O.-L.-Vrouw van Scherpenheuvel.
 LINKS: De eik met het mirakuleuze Mariabeeld en met biddende bedevaarders.
 RECHTS: Het heiligdom van Scherpenheuvel zoals het door Mgr. Bouckaert werd gebouwd.

Bovenaan vinden we 't portret van MGR. J. BOUCKAERT met wapen en tekst, bekroond met 'n silhouet van de BASILIEK.
 't Centraal deel is een nis met het kleine eiken MARIABEELDJE tussen twee aanbiddende engelen.
 Het onderdeel en de bijkomende versieringen verbeelden een EIK omdat de devotie van Scherpenheuvel bij een eik gegroeid is.

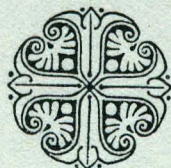
*Dit printje is de voorzijde van een gedachtenis van ROMANIE LARIDON (*Izegem 20.5.1833 - 27.1.1874). Ze was op 4.9.1861 gehuwd met Ludovicus Vanden borre.*

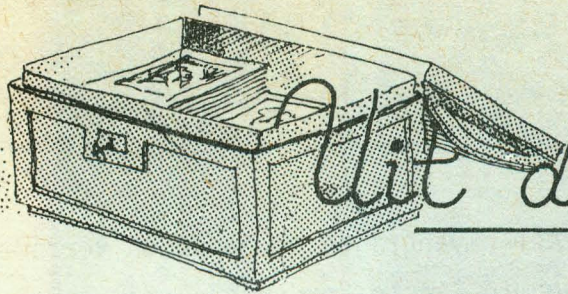
NOTEN :

- (1) VERZAMELING SLOSSE : Dit is een zeer omvangrijke en geprezen verzameling van rouwprentjes die door E.H. Leopold Slosse, gedurende zijn leven (° Marke 02.12.1842 - + Rumbeke 31.03.1920) verzameld en samengebracht werd. Hij heeft ze overgemaakt aan het Rijksarchief van Kortrijk waar ze nu nog berusten. Deze verzameling kan geraadpleegd worden. Daarvoor moet een schriftelijke afspraak gemaakt worden met de bibliothecaris van het Slossefonds.
- (2) LEOPOLD SLOSSE : Deze geboren Markenaar werd van 1872 tot 1891 onderpastoor te Izegem (Sint-Hilonius). Daarna was hij van 1891 tot 1896 pastoor van Kooigem. Hij kwam zijn laatste levensjaren doorbrengen als pastoor van Rumbeke waar hij in 1920 stierf. Zijn graf is te vinden op het kerkhof te Rumbeke.
- (3) VANDENDRIESSCHE HENDRIK : Zie T.M. nr. 38 XIV/1 p. 50 e.v.
- (4) GILDE VAN ST. BARBARA : Zie T.M. nr. 12 V/2.
- (5) CRISPIJNGILDEN : Zie T.M. nr. 36 XIII/2 p. 20 e.v.

BIBLIOGRAFIE :

- DECLERCQ Pieter, "De Mandelbode" 03.11.1951, "*Crispijnsdag*"
- DECLERCQ Pieter, "De Mandelbode" 08.11.1952, "*Rond Sint-Crispijnsdag*"
- DECLERCQ Pieter, "De Mandelbode" 05.11.1955, "*Over Sint-Crispijn, de Sint-Crispijns-gilde en het ontstaan van het eerste christelijk syndicaat te Izegem*".
- GELDHOF Jozef, kerk van Sint-Hilonius, Izegem, Druk. Strobbe, Izegem 1955.
- GELDHOF Jozef, 50 jaar Christelijke arbeidsbeweging - Izegem. Uitg. Kristelijk Werkersverbond, Izegem. Druk : Het Volk, Gent, 1957

Uit de oude doos.

Ant. Vandromme. Blaauwhuysstr. 52. 8700 IZEGEM

Door schenkingen van verschillende personen werd het heemkundig archief steeds omvangrijker. Vooral de afdeling FOTO'S neemt daar een zeer merkwaardige plaats in. Ook daarin werd voor ordening gezorgd. Thans kunnen we daarin onderscheiden:

- * groepsfoto's
- * portretten
- * zichten (van straten, pleinen, stoeten)
- * actua

Uit deze genoemde afdeling FOTO'S, kozen we heden voor U, de oudste groepsfoto die gekend is van de IZEGEMSE BORSTELFABRIKANTEN (anno 1927). Daarbij worden alle namen vermeld van deze personen.

Bij die schenkingen vallen ook nog tal van andere zaken op. We vermelden : verdwenen weekbladen, folders, briefpapier (met oude hoofdingen) postkaarten, programma's van toneel- en zangfeesten, kiespamfletten, penningen en nog tal van andere kleine zaken uit het gewone leven van een voorbije tijd.

Uit deze omvangrijke groep kozen we

"GEBED ten gebruike van de soldaten die wenschen te trouwen".

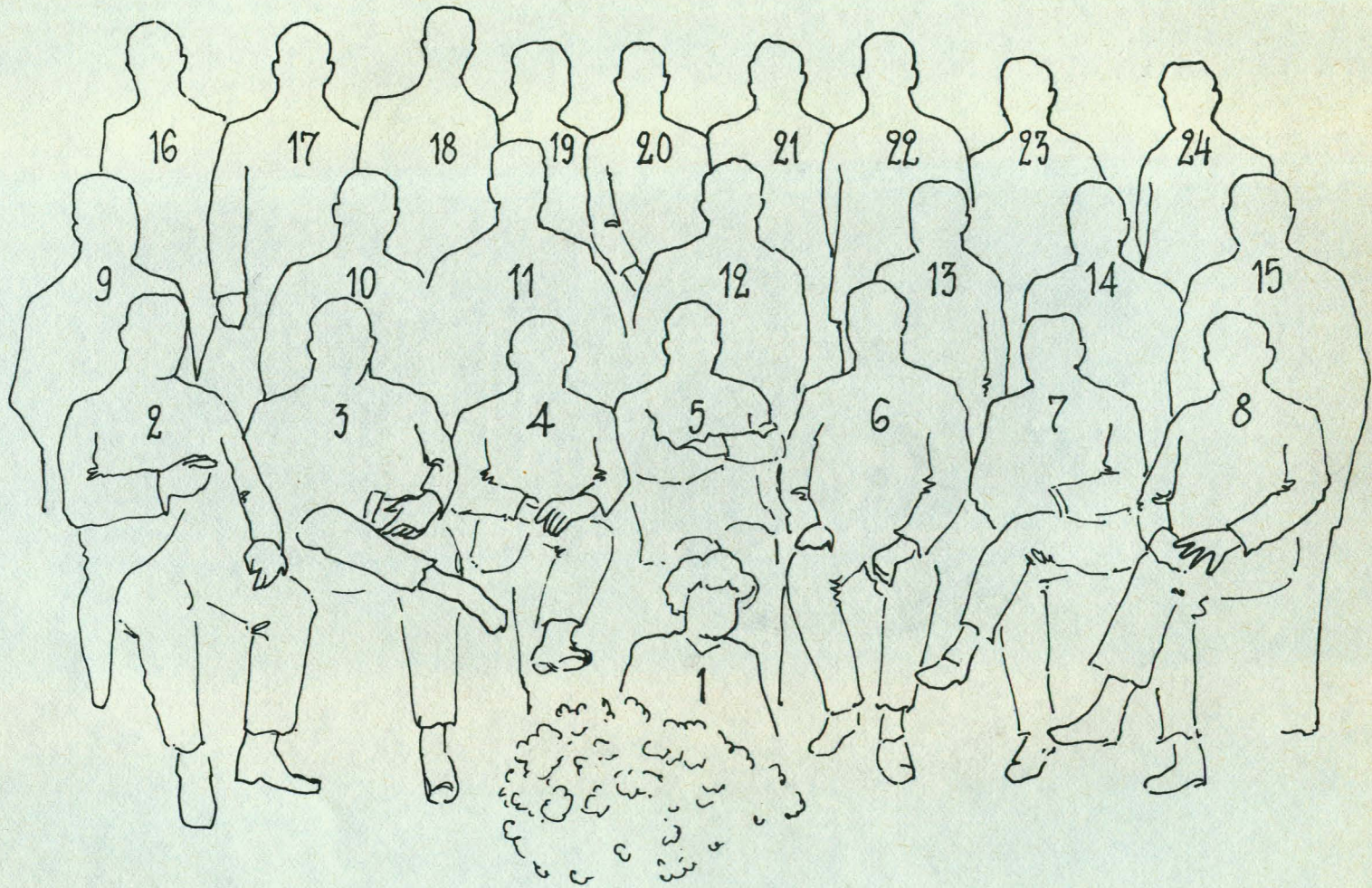
We plaatsen het onder de titel van "Kazernevroomheid" en ook met een "vraagteken".

BORSTELFABRIKANTEN ANNO 1927

1. VERBEKE Ivonne fa. Valère Verbeke
2. DEVOLDERE Alfons
3. GHEYSENS Alfred
4. DE RYCKERE Eduard
5. SINTOBIN Jules
6. DEFOORT Ernest
7. VANDEKERCKHOVE Firmin
8. SMALLE Jules
9. WYBO Polydor
10. VERBEKE Valère
11. DEFOORT René
12. DELDYCKE Amand
13. WERBROUCK Valère
14. SINTOBIN Alberic
15. FOLENS Camiel
16. SINTOBIN Louis
17. SINTOBIN Antoon
18. SINTOBIN Octave
19. BOUREZ Louis
20. SINTOBIN Edmond
21. BOUREZ Fritz
22. GILLES Richard
23. DELDYCKE Eugene
24. BOUREZ Jules

16	17	18	19	20	21	22	23	24
9	10	11	12	13	14	15		
2	3	4	5	6	7	8		
			1					

Kazernevroomheid uit "de tijd van toen"?

Gebed ten gebruike

VAN DE

Soldaten

DIE

wenschen te trouwen

— « » —

*Te herhalen des
morgens en 's a-
vonds, de handen
gevouwen, de oogen
ten hemel geslagen.*

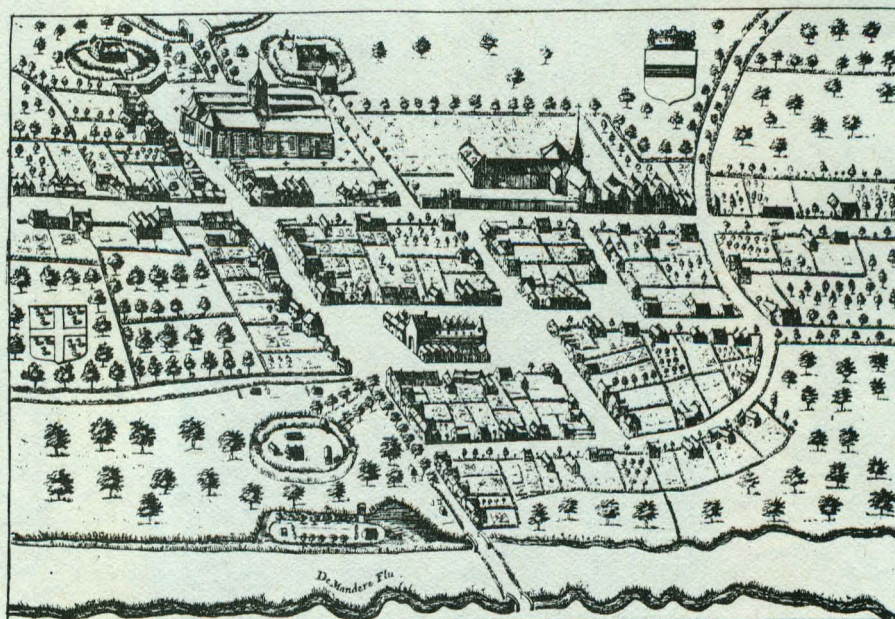
— « » —

Uit 't hoogste des hemels, o, H. Maria,
Help mij opdat ik in 't huwelijk ga . . .
Dat mijne vrouw weze beminnelijk
Dit smeek ik U, o, H. Lodewijk
Ik wensch eene schoone vrouw
Die mij blijft eeuwig trouw
En, bezit zij hier en daar wat goed,
Dat is iets wat haar geen hinder doet
Verhoor mij, o, H. Constance
Geef mij binnen kort de kans
Opdat ik, voor 't eind' van 't jaar
Mef haar die ik min, worde één jaar
Helpt mij, o Engel Gabriel
H. Carolina en Sinte Michaël
Gij nooit volprezen H. Geest
Verlicht mij om ter meest
En zeg mij, o, H. Sebastiaan
Waar ik om eene vrouw moet gaan . . .

HET VOLGENDE NUMMER ZAL BEVATTEN : _____

1. Zes jaar strijd om de stichting de Pèlichy-Van Huerne te Izegem.
2. Izegemse heemkundige penningen.
3. Opening van de eerste "Kruiskapel" binnen Izegem - 3 mei 1750.
4. Pieter Jozef en Pieter Frans Verheede, een halve eeuw notariaat te Izegem (1721-1769).
5. Rantsoenering in vroegere dagen.
6. Uit de oude doos :
 - Lichte maaltijden in het Sint-Jozefscollege (1943).

Yseghem
in 1641.

Dit is de oudst bekende kaart van IZEGEM. We vinden ze voor het eerst in het werk van Kan. Antonius SANDERS (Sanderus) "*Flandria Illustrata*" (1641).

Het blijft een mooi wandsieraad in de woning van iedere Izegemnaar.

Hebt U er al één ?

Zo niet, U kunt zo'n kaart aanschaffen tegen de prijs van 50,-fr. - *Stadhuis, Korenmarkt 9, 8700 Izegem.*

- ofwel bij : "Inlichtingen".

- ofwel bij : "A.Demeurisse, 1ste verdieping, nr. 3".

Kaarten

Antonius Sanderus / 1641 / Centrum van Izegem / 50 fr.

François De Bal / 1746 / Centrum van Izegem / 50 fr.

Boeken

Ten Mandere Nr. 31 Notitieboeksken van J. B. Vande Walle Izegemse kroniek 18^e en 19^e eeuw / 100 fr.

Ten Mandere Nr. 52 Gedenkboek 125 jaar Kongegratie te Izegem Extranummer, 151 blz. / 250 fr.

Ten Mandere / Negen eeuwen Izegem.
16 oude gezichten van stad + tabel met de historische data voor plaatselijke geschiedenis. / 250 fr.

Roger Bekaert Izegem in de Franse Tijd / 250 fr.

Jan Vandromme De 14de- en 15de-eeuwse oorkonden van de Sint-Tillokerk in Izegem Kritische tekstuitgave - De oorkondentaal / 300 fr.

Marc Vercruysse Ten Mandere Nr. 56 / Latijnse keuren in verband met de middeleeuwse geschiedenis van Izegem / 150 fr.

Jaargangen

Jaargang I	1961	nrs. 1-2-3	uitgeput	Jaargang XI	1971	29-30-31	uitgeput
Jaargang II	1962	4-5-6	uitgeput	Jaargang XII	1972	32-33-34	uitgeput
Jaargang III	1963	7-8	uitgeput	Jaargang XIII	1973	35-36-37	uitgeput
Jaargang IV	1964	9-10	uitgeput	Jaargang XIV	1974	38-39-40	uitgeput
Jaargang V	1965	11-12-13	uitgeput	Jaargang XV	1975	41-42-43	300 fr.
Jaargang VI	1966	14-15-16	uitgeput	Jaargang XVI	1976	44-45-46	300 fr.
Jaargang VII	1967	17-18-19	300 fr.	Jaargang XVII	1977	47-48-49	300 fr.
Jaargang VIII	1968	20-21-22	300 fr.	Jaargang XVIII	1978	50-51-52	300 fr.
Jaargang IX	1969	23-24-25	uitgeput	Jaargang XIX	1979	53-54-55	300 fr.
Jaargang X	1970	26-27-28	uitgeput	Jaargang XX	1980	56-57	
				Losse nummers			100 fr.

Enkele losse nummers zijn nog in voorraad:
(nrs. 4 - 7 - 15 - 24 - 26 - 30 - 31 - 34 - 35 - 37 - 38 - 40).

Deze oude jaargangen kunnen besteld worden bij de Archivaris
stadhuis, Korenmarkt 9, bureau nr. 6

Wanneer u het nodige bedrag stort op de hieronder vermelde rekening
(+ vermelding van de gewenste jaargang(en)), worden ze u met de post toegezonden.

Al deze werken kunnen besteld worden

ofwel door storting op Prk. 712-0700260-03 van de Heemkundige Kring „Ten Mandere”, Izegem
ofwel bij de penningmeester, de Heer Alberic Deprez,
Ommegangstraat 71/1, 8700 Izegem.

**Telkens wordt de opgegeven prijs verhoogd met 20 fr. voor de verzendingskosten.
Vergeet ook de vermelding niet van de kaart of het boek dat u bij ons betaalt.**